

Obsah

Obsah	1
1 Úvod	4
2 Barokní kopírování v přehledu literatury	5
3 Teoretizující kapitoly o historismech	7
3.1 Studie o podstatě fenoménu historismů v barokním umění	7
3.2 Historismy v barokním sochařství	10
4 Typologie barokních sochařských prací	12
5 Kopírované sochy a jejich ikonografie	13
6 Vyhodnocení a závěr	18
7 Katalog	20
7.1 Panna Maria Svatohorská	22
7.1.1 Svatá Hora u Příbrami (okr. Příbram)	23
7.1.2 Klášterec nad Ohří (okr. Chomutov)	25
7.1.3 Křižanov (okr. Písek)	27
7.1.4 Bochoř (okr. Karlovy Vary)	29
7.1.5 Svatá Hora u Příbrami (okr. Příbram)	31
7.1.6 Příbram (okr. Děčín)	33
7.1.7 Mnichovice (okr. Praha-východ)	35
7.1.8 Budyně nad Ohří (okr. Litoměřice)	37
7.1.9 Počátky (okr. Pelhřimov)	39
7.1.10 Vamberk (okr. Rychnov nad Kněžnou)	42
7.1.11 Spálené Poříčí (okr. Plzeň-jih)	43
7.1.12 Velešín (okr. Český Krumlov)	46
7.1.13 Všetaty (okr. Rakovník)	48
7.1.14 Svatá Hora u Příbrami (okr. Příbram)	50
7.1.15 Něžovice (okr. Písek)	52
7.1.16 Hnátnice (okr. Ústí nad Orlicí)	53
7.1.17 Rakovník (okr. Rakovník)	55
7.1.18 Poděbrady – Záměstí (okr. Nymburk)	58
7.1.19 Nové Mitrovice (okr. Plzeň-jih)	60
7.1.20 Trpísty (okr. Tachov)	62

7.1.21 Nymburk (okr. Nymburk)	63
7.1.22 Počátky (okr. Pelhřimov).....	65
7.1.23 Vysočany (okr. Chomutov)	67
7.1.24 Brník (okr. Litoměřice).....	69
7.1.25 Kozly (okr. Louny).....	70
7.1.26 Mléčice (okr. Rokycany)	71
7.2 Pieta Bohosudovská	73
7.2.1 Děčín IV – Podmokly (okr. Děčín).....	74
7.2.2 Mikulášovice (okr. Děčín).....	75
7.2.3 Krupka, místní část Bohosudov (okr. Teplice).....	76
7.2.4 Krupka, místní část Bohosudov (okr. Teplice).....	77
7.2.5 Bezděkov (okr. Louny).....	78
7.2.6 Místo (okr. Chomutov).....	80
7.2.7 Strupčice (okr. Chomutov)	82
7.2.8 Bořislav (okr. Teplice).....	84
7.2.9 Vejprty (okr. Chomutov)	86
7.2.10 Hora Svaté Kateřiny (okr. Most).....	88
7.2.11 Ústí nad Labem – Střekov (okr. Ústí nad Labem).....	90
7.2.12 Duchcov (okr. Teplice).....	93
7.2.13 Malhostice(okr. Teplice).....	97
7.2.14 Maršov (okr. Teplice)	99
7.2.15 Světec (okr. Teplice)	101
7.2.16 Teplice (okr. Teplice)	103
7.2.17 Bohosudov (okr. Teplice)	105
7.2.18 Žatec (okr. Louny).....	107
7.3 Broumovská Madona	108
7.3.1 Broumov – Velká ves (okr. Náchod).....	109
7.3.2 Broumov (okr. Náchod).....	111
7.4 Plzeňská Madona	116
7.4.1 Plzeň (okres Plzeň-město).....	117
7.5 Panna Marie Křtinská	119
7.5.1 Kroměříž (okr. Kroměříž).....	120
7.5.2 Brno – Zábřovice (okr. Brno-město).....	121

7.5.3 Křtiny (okr. Blansko).....	123
7.6 Panna Maria Področovská.....	125
7.6.1 Horní Ročov (okr. Louny).....	126
7.6.2 Ročov (okr. Louny)	127
7.7 Panna Maria Hejnická	129
7.7.1 Hejnice (okr. Liberec)	130
Poznámky	131
Prameny, literatura, elektronické zdroje	
Seznam obrazových příloh	
Obrazová příloha	
Summary	
Anotace	

1 Úvod

Téma této práce se zaměřuje na barokní kopie mariánských soch ze 14. století. Pro logické ucelení se nabízelo rozšíření časového rozpětí vzniku středověkých soch do roku 1420, ale po prozkoumání jejich významu a případného počtu kopií byl ponechán jako konečný rok 1400. Na druhou stranu je také nutno úvodem poznamenat, že v několika případech se v práci vyskytují i uctívané sošky, které mají svůj původ a dobu vzniku nejasnou.

Po výčtu dosavadního stavu bádání bude následovat pokus o studii pojednávající o podstatě fenoménu historismů v barokním umění. Historismy v barokním sochařství a především typologii kopií zahrne kapitola následující. Poté bude práce obsahovat ucelenou a propracovanou kapitolu o všech kopírovaných sochách, které splňují daná kritéria. Jedná se o sochařské práce ryze lokálního i celo územního významu. Pro příklad k druhému případu lze jmenovat poutní místa Svatá Hora u Příbrami a Bohosudov. Lokální význam mají např. kopie Madony Broumovské a Plzeňské.

Druhou a stěžejní částí diplomové práce bude obsáhlý katalog barokních sochařských kopií. V několika případech je přesah i do rokoka. U každé této práce se pokusím o historický, sociologický, stylový a ikonografický rozbor děl. Jednotlivá hesla budou obsahovat příslušné náležitosti a budou doplněna na konci práce o rozsáhlou fotodokumentaci v tištěné formě i na CD.

Práce si klade za cíl vybádat nejvíce uctívané středověké sošky, jejichž podoba byla poté v závislosti na jejich významu multiplikována v barokní době.

2 Barokní kopírování v přehledu literatury

Výčet titulů zabývajících se barokními kopiemi není příliš dlouhý. Půjde spíše o dílčí studie a diplomové práce, fenoménem kopírování gotických soch v baroku se obsáhleji dosud nikdo nevěnoval.

Prvním pokusem o shrnutí základních myšlenek a faktů, proč byly v baroku kopírovány gotické umělecké památky, je stať Ivo Kořána *Ohlasy českého gotického umění v baroku*.¹ Autor zde vysvětluje, proč se gotické obrazy a sochy těšily takové popularitě, proč byly uctívány a pokládány za zázračné. Píše zde o příčinách vzniku prvního Mariánského sloupu v Čechách na Staroměstském náměstí v Praze. Podle něj především třicetiletá válka a protestantismus vyvolaly vlnu katolicismu, který se snažil dokázat svoji starobylost na našem území. Kořán zde píše: „...se doslova zpod země a sutin rozbořených klášterů vynořují gotické obrazy a sochy, aby zaujaly přední místo na hlavních oltářích chrámů či ve zvláštních honosných kaplích.”² Dále vyjmenovává některé známé kopie gotických soch a obrazů, a také zmiňuje ta barokní umělecká díla, u nichž předloha není známa. V jednom z dalších odstavců se věnuje vývoji gotického obrazu Madony v Čechách i vlivu byzantského umění na českou tvorbu.³ Podle Kořána kromě církve uctívaly staré památky také panské rody, což demonstruje na rodu Kolovratů a vzápětí vypisuje další šlechtické rodiny.⁴ Poté směřuje svůj zájem k projevům historismu v architektuře.

Tématem kopírování, či vlivy gotického umění na mladší umělecké epochy, se dlouhodobě zabývá Ivo Hlobil.⁵ Zaměřuje se hlavně na studium sochařských prací, které byly dosud považovány za středověké, a na jejich pozdější nápodoby v oblasti Olomoucka. Upozorňuje na to, že tento problém se netýká jen děl z oblasti sochařství a malířství, ale např. i uměleckého řemesla, architektury apod. V olomoucké části katalogu výstavy *Od gotiky k renesanci* se zaměřuje na gotizující plastiky 17. – 18. století.⁶ Krátký úvodní odstavec, pojednávající o úskalích a těžkostech rozpoznání gotických originálů, je doplněn o katalog sochařských prací z olomouckého regionu.

Další stať o historismu vyšla z pera Ondřeje Jakubce.⁷ Autor zde podává obsáhlý seznam literatury a rozepisuje se zde o pohnutkách, které vedly k vědomému či nevědomému kopírování starých památek. Zároveň zde rozlišuje pojmy *historismus* a *historicita*.⁸ O této problematice však pojednávám v jedné z následujících kapitol.

Konkrétními barokními kopiemi konkrétních uměleckých děl se zabývají především diplomové práce. První z nich je od Tomáše Řepy a zabývá se kaplemi Božího hrobu.⁹ Popisuje historii kaple Božího hrobu v Jeruzalémě a poté se zaměřuje na barokní kopie na našem území, které zahrnuje do obsáhlého katalogu. Bakalářská práce Veroniky Polákové je další z řady studentských prací.¹⁰ Přes obecné vysvětlení pojmů, význam mariánských poutí a ikonografické typy se autorka dostává k devočním kopiím soch černých Madon na území Čech, Moravy a Slezska.¹¹ Diplomová práce je zakončena katalogem, v němž je zahrnuta i Panna Marie Svatohorská¹² – jeden z objektů zájmu předkládané diplomové práce. Na gotický obraz Panny Marie ze Zašové a jeho barokní kopie je zaměřena magisterská diplomová práce Raisy Pavelové.¹³ Autorka se zabývá jedním konkrétním uměleckým dílem, ale jeho barokní kopie sleduje v grafické, sochařské i malířské produkci. V úvodní části práce se zabývá bojem o kult obrazů v historii, ikonografií Panny Marie, a pak už přistupuje k samotnému obrazu Panny Marie ze Zašové.

3 Teoretizující kapitoly o historismech

3.1 Studie o podstatě fenoménu historismů v barokním umění

Napsat smysluplnou kapitolu o fenoménu historismů v barokním umění se na počátku jevilo jako nemožný úkol. Recentní publikace německé badatelky Evy-Maria Landwehr¹⁴ nepřinesla nic, co by do problému vneslo světlo. Autorka se, jako mnozí jiní,¹⁵ zabývá problematikou historismů v 19. století, především se zaměřením se na architekturu měšťanů a šlechty. Na historismus nahlíží z národnostního hlediska a např. kostely nazývá národními pomníky. Recenze Elizabeth Clegg¹⁶ se věnuje výstavě *Der Traum vom Glück: Die Kunst des Historismus in Europa* pořádané v letech 1996 - 1997 v Domě umění ve Vídni. Výstava byla zaměřena na neogotické umění 19. století a recenzentka kritizuje převažující německý charakter výstavy. Z filozofického hlediska řeší problematiku historismů Benedetto Croce.¹⁷ Čtenáře seznamuje s pojetím historismu jako filozofického fenoménu u autorů, jež mu předcházeli. Ke každému z nich vyjadřuje svůj vlastní postoj a méně se zabývá svým vlastním stanoviskem.

V českém prostředí se obecnou rovinou historismu zabýval Petr Macek.¹⁸ Ve svém příspěvku zdůrazňuje základní důvody pro návrat do minulosti a to: historické, mocenské, politické a náboženské.¹⁹ Nezapomíná ani na tvarový a stylový (tedy estetický) přístup. Ačkoliv se autor dále věnuje historismům v architektuře všech uměleckých slohů, lze některé z poznatků aplikovat v obecné rovině i na zbylá odvětví výtvarného umění. Věrné citování starších děl může mít specifické osobní (např. prokázání starobylosti šlechtického rodu) i náboženské důvody (upevnění a potvrzení katolické víry na našem území). Barokní doba samotná pak vyžadovala poměrně striktní dodržení určitých vzorů, např. při výstavbě poutních míst. Macek jako příklad jmenuje loretánské kaple a Boží hroby.²⁰

Při nahlédnutí do literatury slovníkového charakteru²¹ se dozvíme, že historismus „... znamená vědomý návrat k podobě zaniklých slohových forem.“²² Jedná se buďto o tzv. *survival*²³ nebo *revival*.²⁴ Za primární tvůrčí podnět pro použití historického tvaru v novém uměleckém dění je považován princip konformity, tedy přání umělce

i objednavatele, aby se nový výtvar formálně shodoval s dochovaným dílem starším, se kterým jej lze konfrontovat. Dále se jeví jako důležitý fakt, že výjimečný zájem o národní minulost vedl k ohlasům ve výtvarném umění. Zvláštní podoby nabylo toto hnutí v období pobělohorské rekatolizace země, kdy např. kostely byly stavěny osobitým slohem tzv. barokní gotiky. Představiteli tohoto proudu byli jmenovitě za architektky např. Jan Santini Aichel a za sochaře-řezbáře Kristian Widemann, autor morového sloupu v Plzni.²⁵

Pro vlastní studii se stala podnětnou základní materií stať Ondřeje Jakubce.²⁶ Text formuluje základní obecné poznámky, rozlišuje dva základní druhy gotického historismu, cituje zahraniční literaturu. Upozorňuje, že staré památky byly respektovány a oceňovány především kvůli svému konkrétnímu významu. Podstata historizujícího umění by se neměla hledat jen u stylových a formálních kvalit, ale i u jejich typologického, funkčního a významového charakteru.²⁷ Jakubec cituje recentní publikaci Michaela Schmidta,²⁸ která výstižně a metodologicky jasně analyzuje koncept gotizujícího historismu. V následujících odstavcích pojednám o problematice v jejich intencích.

Pokud se zabýváme gotizujícím historismem, je nutno rozlišovat, jestli se jedná o volnou citaci, přesnou citaci, parafrázi či kopii.²⁹ Schmidt předkládá strukturu pěti funkčně-typologických úrovní, díky nimž lze problematiku interpretovat.³⁰ Autor si je vědom, že jde vždy o dobově podmíněnou motivaci, proč gotizující památka vznikla. Odlišuje od sebe dva pojmy: *historismus* a *historicita*. První termín označuje obecný pojem, druhý konkrétní motivaci.³¹ Prvním bodem Schmidtovy struktury je symbolicko-metaforické užití „starších“ forem, tedy že replika či kopie mohly mít stejný význam ve svém prostředí jako jejich prototyp v místě tradičního kultu. Za druhou kategorii Schmidt označuje oblast politické legitimace, kdy se objednavatelé snažili pomocí užití historizujícího umění upevnit své dynastické či mocenské nároky. Třetí kategorií v klasifikaci je památkový princip jako výraz historicity, kdy se projevoval především při rekonstrukcích a dostavbách. Za čtvrtý bod struktury Schmidt označuje konfesijní intence, kde se jako klíčová

jeví idea kontinuity např. s předreformační dobou. Na základě toho potom dochází k legitimitě křesťanství. Pátá kategorie označuje užívání historizujících forem jako prostředku kuriozity v podobě různých fantaskních způsobů.

Výsledkem úvah o podstatě fenoménu historismů však je poznatek, že právě podstatou každého historizujícího umění bylo vždy historické vědomí. Obecné stylové kategorie přináší až badatelský zájem o systematicčnost. Jakubec správně argumentuje, že při interpretacích historizujících uměleckých děl by se měl aplikovat funkcionalistický přístup.³² Tedy vnímat díla jako média se schopností komunikovat se svým okolím a možnými vnímáči, a to na základě významu, který byl jasně dán při formulaci objednávky. Konkrétní význam reflektuje záměry objednavatele i reakce vnímáče.

Domnívám se, pokud se budu držet výše jmenované struktury, že právě symbolicko-metaforická rovina, politická legitimitace a náboženský záměr hrály hlavní roli při vytváření barokních replik gotických soch, které jsou zařazeny do této práce.

3.2 Historismy v barokním sochařství

Barokní umění rozvíjí na základě katolické spirituality starší ikonografická schémata. Dobový mysticismus totiž v mnoha projevech odpovídal tomu gotickému. Úcta k Panně Marii byla zdůrazněna na Tridentuském koncilu, kde se pražský arcibiskup Zbyněk Berka z Dubé roku 1605 vyslovil, že průčelí každého chrámu má zdobit socha či obraz Panny Marie.³³ Právě pro barokní kulturu je typickým fenoménem úcta k milostným sochám a obrazům. Tridentuský koncil dále doporučoval v rámci mariánské úcty i poutě. A byli to jezuité, kteří ve druhé polovině 16. století založili slávu Staré Boleslavi a obnovili poutě ke Staroboleslavskému paládiu.³⁴ Z Prahy do Staré Boleslavi potom vedla Svatá cesta se čtyřiceti čtyřmi zastaveními, kde byla umístěna vyobrazení milostných mariánských obrazů a soch uctívaných v Českém království. Bezkonkurenční úctě se v Čechách těšily obrazy a sochy domácího středověkého původu.³⁵ Snaha učinit Pannu Marii symbolickou královnou země potom vedla k tomu, že právě její sochy zdobily v baroku snad každou vesnici. Právě mariánské sloupy či sochy na náměstích českých měst jsou oním hmotným projevem kultu. Individuální zbožnost donátorů potom vedla k tomu, že se při vytváření monumentu mnohdy sáhlo po středověkém vzoru, i když hlavním mariánským typem barokního umění je Panna Maria Neposkvrněného početí. Vznikají tak barokní kopie mariánských středověkých soch, které se svou kvalitou různí. Na staré vzory navazují proporcemi, motivy zřasení, typickou tváří. Rozsáhlý seznam středověkých mariánských soch, které se těšily veřejné úctě, uvádí Jan Royt.³⁶ V rámci přestaveb starších kostelů v barokní době dochází k jevu, kdy baroko přejímá milostné gotické Madony do svých oltářů poutních míst. Aby byl poutník na oltářní sochu patřičně upozorněn, bývá její kopie v mnoha případech umístěna nad hlavním vchodem do samotného chrámu. I s těmito typy se setkáme v katalogu předkládané práce.

Dalším výrazným historismem v barokním umění je vyrovnání se s odkazem antiky, kdy v baroku dochází k volnému přetváření antických prvků. Petr Macek³⁷ na příkladu známých barokních architektů připomíná, že na antiku ve svých dílech často odkazovali. O vlivu římských Diokleciánových lázní na barokní architekturu

píše Martin Pavlíček.³⁸ Co se barokního sochařství týče, je z moravského prostředí znám příklad olomouckého arcibiskupa Karla z Lichtensteinu-Castelcornu, který pro své reprezentativní letní sídlo v Kroměříži, především sochařskou výzdobu zdejší Květné zahrady, zvolil jako vzor sbírku antického sochařství římské vily Doria-Pamphili.³⁹ Právě antický inspirační zdroj se stal základem pro koncept ikonografického programu Květné zahrady.

4 Typologie barokních sochařských prací

Pro přehlednost, srozumitelnost a snadnou orientaci v pojmech bude na tomto místě pojednáno o terminologii, která v předkládané práci hraje významnou roli. Jako podklad posloužila kapitola Vítězslava Štajnohra *Typologie mariánských obrazů, soch, grafiky*.⁴⁰ Pro doplnění terminologie byl použit *Slovník pojmů z dějin umění*.⁴¹

Interpretace – rozmanité způsoby umělecké práce s předlohou či tématem

Kopie – věrné napodobení předlohy, zpravidla ve stejném materiálu a ve stejném formátu, ale to není podmínkou. Opakování nebo napodobení uměleckého díla jinou rukou. Rozlišujeme autorské kopie, dílenské kopie, kopie kopistů – specialistů zabývajících se věrným napodobením předloh. Kopie z doby originálu je dobová kopie.

Původní umělecké dílo – reprezentuje národní, evropské, světové umění

Redukovaná kopie, redukce – zmenšený formát známého sochařského díla

Replika – autorská varianta

Varianta – obměna uměleckého díla dokončeného nebo ve stavu návrhu, vytvořená autorem případně za účasti dílny. Jednotlivý exemplář ze souboru rukopisně či dílensky sourodých verzí s rozdílnostmi v detailech, barvách, proporcích.

Verze – nové pojetí, volné zpracování předlohy, interpretace zachovávající především hlavní znaky, obměňující sekundární znaky předlohy a integrující některé nové prvky. Je možné zhotovit různé verze podle jediné předlohy. Lze vytvořit verzi podle vnitřní představy o předloze, tématu, podle požadavku objednavatele.

5 Kopírované sochy a jejich ikonografie

Na počátku bádání po barokních kopiích mariánských soch ze 14. století nastal okamžik, kdy bylo nutné vyznat se ve spleti přídomků středověkých mariánských památek. Ruku v ruce s tím přišel problém odlišit od sebe sochařská a malířská díla. Mnozí autoři totiž často pojednávají o obojím v jedné společné kapitole.⁴² Zároveň se systematizací bylo nutné vyhledat nejvýznamnější mariánská poutní místa v českých zemích. K tomu napomohla především publikace Heleny Koutecké,⁴³ která lokace řadí pod jednotlivé diecéze a stručně charakterizuje i samotné objekty úcty. Na radu prof. Hlobila jsem si vyhledala patřičnou kapitolu v knize Vítězslava Štajnochra,⁴⁴ který stručně popisuje nejvýznamnější středověké mariánské sochy a text doprovází bohatou obrazovou přílohou. Zbývalo jen soustředit pozornost na práce ze 14. století a snažit se k nim vyhledat co nejvíce barokních kopií. O těch středověkých mariánských sochách, které své barokní kopie mají, pojednávají následující odstavce.

Výsadní postavení v Českých zemích má soška Panny Marie Svatohorské [1] z poutního chrámu Panny Marie na Svaté Hoře u Příbrami.⁴⁵ Podle legendy sošku vytvořil samotný pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic roku 1348.⁴⁶ Pravý původ a osudy milostné sošky Panny Marie z doby před jejím trvalým umístěním v kapličce na Svaté Hoře jsou však více dílem lidových podání než skutečnou historií. Původně měla být umístěna na oltáři v arcibiskupově kapli na tvrzi v Příbrami.⁴⁷ Během husitských bouří byla ukryta v příbramských dolech, poté umístěna v městském kostele sv. Jakuba a nakonec ve špitálním kostele sv. Jana Evangelisty. Posledně jmenovaný kostel roku 1611 shořel a právě tohoto roku byla soška přenesena na Svatou Horu. Po vpádu saských vojsk během třicetileté války zůstalo místo zpustošené, původní kaplička byla vypálena. K obnově úcty k sošce Panny Marie došlo až na základě pověsti o slepém Janu Procházkovi z Prahy.⁴⁸ Podle legendy se zdály žebrákovi sny, ve kterých byl nabádán k pouti na Svatou Horu. Zde se měl postarat o zpustlou kapli a dát se na ustavičné modlitby. Poté se mu údajně vrátil zrak, což bylo na základě církevních předpisů za určitých podmínek uznáno

za skutečný zázrak. K Panně Marii Svatohorské se poté modlily celé České země s prosbou o ukončení třicetileté války, sláva sošky se šířila geometrickou řadou. Pod přívalem poutníků bylo nutné vyřešit otázku správcovství. Na Svatou Horu byli tedy roku 1647 dosazeni jezuité z nedaleké Březnice. Ti se také zasloužili o stavbu nového poutního areálu. Na návrhu plánu přestavby začal roku 1659 pracovat architekt Carlo Lurago s jezuitou P. Benjaminem Schlayerem S. J.⁴⁹ Velkolepá stavební akce byla započata roku 1660 a dokončena 1773. Zcela zbarokizovaný poutní chrám Panny Marie je obklopen mohutnou terasou a čtyřmi křídly ambitů s kaplemi. V areálu se nachází Svaté schody, Svatá studnice, budova rezidence, esplanáda, zahrada a další účelové stavby. Roku 1905 byl kostel povýšen na baziliku menší.

Vlastní milostná soška Panny Marie Svatohorské je čtyřicet devět centimetrů vysoká, vytvořená z hruškového dřeva, neodborně řezaná. Právě neodborná řezba stěžuje přesnější vročení, proto se připouští autorství Arnošta z Pardubic. Panna Marie stojí v kontrastu, s uvolněnou a předkročenou pravou nohou. Oděna je do červeného šatu a modrého pláště se zlatým lemováním. Pravý cíp pláště má přetažený přes levou ruku, čímž se vytvořily dva mísovité záhyby. Na její levé ruce sedí postava neoděného dítěte. Panna Marie dítě přidržuje pravou rukou pod krkem, což je typický znak pro barokní kopie této sošky. Ježíšek Mariinu pravou ruku přidržuje svojí levou rukou. Oba upřeně hledí na diváka. Koruny na jejich hlavách jsou z roku 1732, kdy byla soška poprvé slavnostně korunována.⁵⁰ Ikonograficky se jedná o typ černé Madony.⁵¹ Socha bývá odívána do slavnostních šatů. Dodnes se nachází na hlavním oltáři poutního chrámu Panny Marie na Svaté Hoře.

Soudě podle počtu barokních kopií je druhou nejvýznamnější „středověkou“ soškou na našem území Bohosudovská Pieta [36].⁵² Jedná se o drobnou hliněnou plastiku, která však byla před lety ukradena. Zůstal po ní jen zlacený krycí plech, který však pochází až z roku 1782. Ten je dodnes nainstalován na hlavním oltáři v poutním chrámu Bolestné Matky Boží v Bohosudově. Bohosudovský chrám je oficiálním

poutním místem litoměřické diecéze, které hojně navštěvovali i saští a lužičtí poutníci.

Plastika je podle legendy palestinského původu a byla uctívána ve světeckém klášteře Strážkyň Svatého Hrobu. Před husity byla jednou ze sester ukryta do dutiny stromu v místě dnešního poutního chrámu. I zde se odehrál zázrak, kdy jakási děvečka byla uchráněna před uštknutím hadem. Na místě zázraku byla nejprve vybudována kaple, později kostel, který byl luteránský. Ten odkoupil Jiří z Lobkowicz a roku 1618 jej věnoval jezuitům. Jako v případě Svaté Hory u Příbrami, tak i zde se jezuité zasloužili o rozkvět poutního místa. Dnešní chrám byl vystavěn v letech 1701-1708 podle návrhu architektů Broggiů. V roce 1925 byl poutní chrám povýšen na baziliku menší.

Plastika Piety byla drobných rozměrů, na výšku měřila pouhých patnáct centimetrů. Jednalo se o sedící Pannu Marii, na jejímž klíně horizontálně leželo Kristovo tělo. Panna Marie Krista podpírala pravou rukou pod hlavou a její levá ruka jej přidržovala v bederní části. Mariina hlava se skláněla ke Kristu, zatím co jeho obličej směřoval k zemi. Kristova pravá ruka volně visela paralelně s Mariiným šatem. Plastika byla pozoruhodně nainstalována na monumentálním baldachýnovém oltáři, kde do dnešních dob zůstal pouze zlacený plech.⁵³

Barokní sláva následující gotické sošky byla na rozdíl od předchozích spíše lokální. Řeč je o Madoně s dítětem [61] z benediktýnského klášterního kostela sv. Vojtěcha v Broumově.⁵⁴ Jedná se o práci Mistra Michelské Madony z doby kolem roku 1350.⁵⁵

Panna Marie s esovitým prohnutím těla a v bohatě řaseném šatu drží na pravé ruce sedící dítě. Plášť má zprava přetažený a přidržuje jej pod levou rukou, v níž drží žezlo. Ježíšek pravou rukou žehná a v levé drží svitek. Panna Marie je ikonografickým typem Královny nebes s korunou na hlavě a žezlem v ruce.⁵⁶

Dvěma identifikovanými barokními sochařskými kopiemi se pyšní Plzeňská Madona [66] z děkanského kostela sv. Bartoloměje v Plzni.⁵⁷ Jedná se o sochu, která se těšila kultovní úctě. Již krátce po svém vzniku byla napodobována v mnoha typologických

variantách, v souvislosti s novou rekatolizační vlnou po Bílé hoře byl její kult výrazně oživen a podporován. Socha je dílem neznámého sochaře činného v Praze, který byl vrcholným představitelem krásného slohu a bývá označován jako Mistr Krumlovské Madony. Jedná se stojící postavu Panny Marie v kontrastu na nízkém soklu. Její pravá noha je volná a silně předkročená. Panna Marie drží diagonálně před tělem nahého Ježíška s velkým jablkem v rukou, kterého vytáčí směrem k divákovi. Toto gesto odkazuje na zázrak eucharistie a její pravidelné zpřítomňování v každodenní liturgii. Mariiny prsty levé ruky se boří do měkkého dětského těla, což je považováno za inovaci krásného slohu. Mariin smutný pohled je odrazem předtuchy Kristova osudu, jablko v Ježíškových rukou jej identifikuje jako druhého Adama. Střídmá (zlatá, bílá a modrá) barevnost drapérie dává vyniknout zpracování jednotlivých tvarů. Mariin plášť sahá po kolena, na hrudi je sepnut mohutnou agrafou. Původní Mariina koruna byla roku 1930 neodborně odtesána.⁵⁸ Nejstarší zmínka o soše v chrámovém interiéru pochází z roku 1676, ale odpustky k ní byly povoleny již roku 1384.⁵⁹ Právě rok 1384 je považován jako rok vzniku Plzeňské Madony.

Předním oficiálním místem brněnské diecéze je poutní chrám Jména Panny Marie ve Křtinách.⁶⁰ Cílem poutí se stala zdejší socha Panny Marie Křtinské [69]. Jedná se o ikonografický typ Panny Marie Assumpty, ženy sluncem oděné, která stojí na srpku měsíce. Panna Marie drží v pravé ruce žezlo, na levé ruce jí sedí Ježíšek. Ten zvedá svoji pravou ručku nad hlavu Panny Marie a v levé drží jablko. Oba mají na hlavách koruny. Podle legendy francouzského typu byla socha nalezena v kvetoucím kaštanu, od toho se uvažuje o jejím francouzském původu. Kamenná milostná socha pochází z doby mezi léty 1330-1340.⁶¹ U sochy Panny Marie Křtinské je zajímavý detail, kdy pozadí sochy, rozevřená textilie, volně přešla do jejích barokních kopií.

V Dolním Ročově, v augustiniánském klášterním kostele Nanebevzetí Panny Marie, byla uctívána socha Madony [73] z doby kolem roku 1380.⁶² Klášterní kostel založil roku 1373 Albert z Kolovrat a na hlavní oltář umístil gotickou sochu Madony.⁶³

V 17. a 18. století Kolovratové oslavují milostnou sochu Madony mnohačetnými rytinami. Jedná se o Pannu Marii oděnou do modrého šatu a červeného pláště se zlatým lemováním. Na levé ruce Panny Marie sedí neoděný Ježíšek, který se jí dotýká pravou ručkou. Madona nese pozoruhodné atributy eucharistie – chleba a hrozen. Panna Marie má na hlavě zlatou korunu.

Oficiálním poutním místem litoměřické diecéze je kostel Navštívení Panny Marie v Hejnicích. Zdejší zázračná dřevěná soška Madony [76] byla údajně nalezena na stromě.⁶⁴ Proto je Panna Maria Hejnická také nazývána Matka Boží na pařeze. Socha slohově náleží do doby kolem roku 1380. Panna Marie stojí v esovitém prohnutí na soklu, pravou nohu má mírně předsunutou dopředu. Je oděna do dlouhého šatu a pláště, který jí sahá ke kolenům. Na levé ruce drží Ježíška v bederní roušce, který v rukou svírá jablko. I Panna Marie drží na pravé ruce jablko, na hlavě má roušku a korunu. Jejich pohledy směřují k sobě.

6 Vyhodnocení a závěr

Pro vyhledání co největšího množství barokních kopií sledovaných středověkých soch bylo potřeba sáhnout po čtyřsvazkové publikaci Emanuela Pocheho⁶⁵ a dvousvazkovém díle Bohumila Samka.⁶⁶ Avšak absence dalších svazků *Uměleckých památek Moravy a Slezska* zabránila v probádání zbylých měst a vesnic. Zároveň je potřeba zdůraznit fakt, že i ve vydaných svazcích nejsou vždy sochy označeny svými přídomky. Pro vypátrání všech zachovaných barokních kopií by tedy bylo zapotřebí časově náročnější topografické práce. Nejobsáhlejší publikací, která se věnuje dějinám světeckých sloupů v jednotlivých krajích a okresech České republiky, je soupis vzniklý v rámci grantového projektu Ministerstva kultury České republiky *Morové sloupy v Čechách a na Moravě*.⁶⁷ Jedná se o práci zaměstnanců Národního památkového ústavu, kdy postupně zpracovávají památky jednotlivých krajů a okresů. Do dnešních dní byly důsledně zpracovány kraje Jihočeský, Karlovarský, Liberecký, Pardubický, Ústecký a Vysočina. Dále pak okresy Havlíčkův Brod, Hradec Králové, Chrudim a Pardubice, Jičínský, Náchod, Semilský, Svitavy, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Ústí nad Orlicí. Pro základní orientaci a hledání kopií v souboru mariánských a morových sloupů byla použita publikace Jiřího Slouky.⁶⁸ Soupisy nemovitých kulturních památek jednotlivých okresů České republiky byly probádány prostřednictvím internetových zdrojů Národního památkového ústavu, jmenovitě za pomoci *MonumNetu* a *MISu*.

Na základě systematického a časově náročného vyhledávání se počet katalogových položek zastavil na čísle padesát tři. Jak je zmíněno výše, nebylo v rámci této diplomové práce probádáno celé území České republiky. Bezkonkurenčně nejvíce barokních kopií bylo však i přes to nalezeno u Panny Marie Svatohorské. Význam jejího kultu ostatně dokládá i kniha Markéty Holubové.⁶⁹ V převážné většině se jedná o díla neznámých autorů a různorodé kvality. Kult Panny Marie Svatohorské byl rozšířen po celém území, avšak nejvíce jejích kopií máme dochovaných v Čechách. Druhou nejvýznamnější sochou je potom Bohosudovská Pieta a nejvíce jejích kopií nalezneme především v severních Čechách. Opět se jedná

převážně o díla anonymních autorů. Madona z Broumova a Plzeňská Madona potom měly v baroku spíše význam pouze pro svá města. Panna Marie Področovská a Panna Marie Hejnická stojí zcela na okraji a jsou do katalogu zařazeny jen kvůli svým kopiím v průčelích poutních chrámů. Jejich význam byl v baroku zřejmě zcela zanedbatelný.

Na Moravě by se dalo očekávat masivní kopírování Panny Marie Křtinské, ale překvapivě tomu tak není. Katalog obsahuje pouze tři kopie této gotické sochy. Částečně je to i způsobeno faktem, že právě území Moravy nebylo zcela probádáno. Na území Slezska se nenachází žádná kopie sledovaných milostných sošek. Zdejší poutníci nejčastěji směřovali do polských Vambeřic. Zdejší milostná socha Panny Marie Vambeřické pochází z počátku 15. století,⁷⁰ proto nebyla do práce zařazena.

Budování monumentů bylo realizováno na popud městských či obecních rad, ale i díky jednotlivcům. Ať byl donátorem kdokoliv, v převážné většině případů sochařská díla vyjadřují úctu a vděk Panně Marii.

7 Katalog

Ačkoliv se nabízelo několik variant pro uspořádání katalogu, sledované památky jsou řazeny podle pravděpodobného významu své předlohy a poté chronologicky. Každá část je tedy uvedena profilovým medailonem středověké sochy, za níž následují její chronologicky řazené kopie. Katalogová hesla obsahují v úvodu základní údaje o umístění, autorovi, době vzniku a materiálu. Dále jsou doplněny o informace o objednateli, stavebních obnovách, úpravách a restaurování. Následuje soupis pramenů a literatury.

Pokud je památka vedena v Ústředním seznamu kulturních památek, je v katalogu i její rejstříkové číslo. V závorce za tímto číslem uvádím rok, kdy byla památka do seznamu zapsána. Číslo jednotlivých katalogových hesel jsou řazena vždy před danou lokalitu. Pokud vznik sochařského díla trval několik let, je brán za určující údaj pro chronologické řazení letopočet počátku zakázky. V případě, že památka není vročena přesně, je řazena na konci příslušného oddílu. Pokud v hesle chybí nějaká položka, znamená to, že údaj není znám nebo se mi jej nepodařilo dohledat.

Katalog je doplněn obrazovou přílohou s patřičným popisem vyobrazení. Tato příloha je zařazena na konci práce. Každé katalogové heslo obsahuje v úvodu odkazy k jednotlivým vyobrazením. Užité zkratky vysvětluje jejich následující seznam.

Seznam použitých zkratek

APA	Archiv pražského arcibiskupství
ČFVU	Český fond výtvarných umění
ČG	České gubernium
DA	Diecézní archiv
DÚ	Děkanský archiv
FÚ	Farní úřad
MÚ	Městský úřad
MA	Městský archiv
NA	Národní archiv
NPÚ, ú.o.p.	Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště
OÚ	Obecní úřad
PÚ/R	Památkový úřad Rakousko
ŘSRF/P	Ředitelství císařských soukromých a rodinných statků v Praze
SOA	Státní oblastní archiv
SOKA	Státní okresní archiv
SPS	Státní památková správa

7.1 Panna Maria Svatohorská

[1]

Královna Stříbrných Hor, Ochránkyně horního města Příbrami, Divotvůrkyně

Arnošt z Pardubic, 1348 (?)

Materiál, rozměry: hruškové dřevo, výška 49 cm

Svatá Hora – Příbram (okr. Příbram), poutní chrám Panny Marie

Přední oficiální poutní místo pražské arcidiecéze.

7.1.1 Svatá Hora u Příbrami (okr. Příbram)

Mariánský sloup v areálu poutního místa

[2] [3]

Rejst. č. ÚSKP 21011/2-2542 (1964)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1661

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Jaroslav Jáchym hrabě Koc z Dobrše

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

SVB TVVM PRAE

SIDIVM CONFVGI

16 MVS 61

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Podlaha 1901, s. 125; Holas 1929; Birnbaumová 1940; Poche 1980, s. 179; Sloup 1983, s. 70-86; Vlček 1997, s. 610; Kopeček 2002, s. 44; Kopeček 2006, s. 154-155.

Mariánský sloup se nachází v ose Pražského portálu, na prostranství před hlavním vchodem. Vrcholová socha Panny Marie je komponována čelem k západu. Samotný sloup stojí na nízkém hranolovém podstavci s podnoží čtvercového půdorysu o pěti

stupních. Pilířový podstavec má římsovou hlavici, kde po stranách jsou umístěny mohutné kanelované voluty. Na dříku podstavce se nachází boltcová kartuš s dvěma oválnými aliančními štíty. Na východní straně dříku je mírně zahloubené vykrajované zrcadlo s reliéfním jezuitským znakem. Štíhlý sloup je osazen na talířové patce s oblým hladkým dříkem s entazí, završený korintskou hlavici. V dolní čtvrtina dříku se nachází čtyři velké symetricky stylizované akantové listy. Na vrcholu sloupu je osazena kopie sochy Svatohorské Panny Marie s Ježíškem, pravděpodobně vůbec první kamenná barokní replika dřevěné gotické předlohy.⁷¹ Panna Marie s Ježíškem mají na hlavách ještě gotické korunky.

Sloup byl postaven 31. října 1661 a vysvěcen svatohorským superiorem. Finanční prostředky poskytl Jaroslav Jáchym hrabě Koc z Dobrše. Alianční znak na soklu patří jemu a jeho manželce Kateřině Eleonoře, rozené z Klenové. V roce 1655 přijel na Svatou Horu sochař Jan Jiří Bendl, autor mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze. Svatohorský sloup byl údajně vytvořen právě podle vzoru pražského sloupu, a údajně i samotným Bendlem.⁷² Při úpravě prostranství byl sloup v roce 1934 posunut mírně jižněji. Vrcholová socha byla uctívána stejně jako její předloha a stala se prototypem řady verzí a reprodukcí.⁷³

7.1.2 Klášterec nad Ohří (okr. Chomutov)

Sloup se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská) před domem
č.p. 116

[4] [5]

Rejst. č. ÚSKP 39731/5-553 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1668

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Hrabě Michael Oswald Thun-Hohenstein s manželkou Alžbětou, rozenou hraběnkou
z Lodronu

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

1668

Prameny:

Literatura:

Opitz 1924, s. 22; Poche 1978, s. 62; Adamcová – Gläserová Lebedová - Kovařík
2012, s. 269-270.

Mariánský sloup se nachází před oplocením soukromého pozemku. Na soklu
čtvercového půdorysu je osazen pilíř, na jehož čelní straně jsou umístěny alianční
znaky objednavatele a jeho manželky. O dataci vzniku sloupu nás informuje nápis
na samotné památce. Vrcholová socha Panny Marie Svatohorské je osazena

na sloupu s hladkým dříkem, který je zakončený volutovou hlavicí. Jedná se o průměrnou barokní práci bez individuálních zvláštností.

7.1.3 Křižanov (okr. Písek)

Sloup se sochou Panny Marie (Madona) na jihovýchodním okraji obce

[6]

Rejst. č. ÚSKP 15476/3-2587 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1678

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

příslušník rodu Wolfů ze Schwarzkopfu

Obnovy, restaurování:

1903, 1999

Epigrafická složka:

Na podstavci v čele:

R. 1678

Na podstavci vlevo:

IWVS

Na podstavci vpravo:

OPRA

R. 1903

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Českých Budějovicích, archiv, restaurátorská zpráva inv. č. 2474.

NPÚ, ú.o.p. v Českých Budějovicích, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Podlaha – Šittler 1898, s. 86; Kytka 1940, s. 198; Poche 1978, s. 168; Bílek – Kálal 2000, s. 40; Maxová – Nejedlý – Zahradník 2009, s. 248-249.

Sloup se sochou Panny Marie stojí ve volné krajině na okraji obce. Na podestě čtvercového půdorysu osazen sokl, na němž jsou vytesány letopočty vztahující se k vzniku a opravě monumentu. Na podstavci osazen nezdobený sloup s patkou, završený jednoduchou hlavicí. Vrcholová socha Panny Marie s Ježíškem stojí na podstavci s oblaky a andílčími hlavičkami.

V literatuře⁷⁴ není sloup Panny Marie v Křižanově označen jako sloup Panny Marie Svatohorské. Na základě pozorování základního ikonografického schématu si dovoluji označit tuto sochařskou památku za kopii Panny Marie Svatohorské. Vede mne k tomu především specifické držení dítěte pod krkem, které je typické právě pro Pannu Marii Svatohorskou.

7.1.4 Bochov (okr. Karlovy Vary)

Sloup se sochou Panny Marie (Madona Svatohorská) u farního kostela sv. Michala

[7]

Rejst. č. ÚSKP 31369/4-755 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1685

Materiál:

sokl, schod a sloup žula; socha jemnozrnný pískovec

Objednavatel:

purkmistr Martin Rick

Obnovy, restaurování:

1974, 1991, 2000

Epigrafická složka:

DIESE MARTER

HAT SEZEN

LASSEN GOTT

VND SEINER

WERTEN MVTTER

ZV EHREN DER

EHRWOHLGEACHTE

HERR MARTIN RICK

ZVR ZEIT BVRGER

MEISTER ALHER ANO 1685

Prameny:

Heimatbuch des Kreises Luditz, München s. d., s. 216.

MA č. 2101.

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, archiv, Bochov.

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, restaurátorská zpráva č. 10.

SOkA Karlovy Vary, AM Bochov, Gedenkbuch der Stadt Buchau, s. 315.

Literatura:

Poche 1977, s. 97; Träger 1993, s. 25, 40; Adamcová – Nejedlý – Slížková 2004, s. 52-54.

Mariánský sloup stál původně u Kamenného dvora v Bochově, později byl přesunut k rohu domu č.p. 32 na náměstí. V roce 1974 byl sloup z památkářských důvodů přesunut na dnešní místo, tedy ke kostelu sv. Michala. Zároveň vrcholovou sochu nahradila faksimile z umělého kamene.⁷⁵

Socha Panny Marie je osazena na jednoduchém sloupu, na jehož podstavci jsou výše uvedené nápisy, které nás spravují o donátorovi sochařského díla i o přesné dataci jeho vzniku. Jedná se o sochařskou práci lidového charakteru bez specifických zvláštností.

7.1.5 Svatá Hora u Příbrami (okr. Příbram)

Březnický portál – socha Panny Marie Svatohorské, jižní strana ambitu poutního areálu

[8]

Rejst. č. ÚSKP 21011/2-2542 (1958)

Autor a doba vzniku:

Pavel Ignác Bayer (návrh), Johann Ulrich Mannes (kameník), Ondřej Filip Quittainer, 1707

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

svatohorští jezuité

Obnovy, restaurování:

Světecké postavy:

busty na atice: sv. Šimon, sv. Juda Tadeáš, sv. Jakub mladší, sv. Marie Jakubova, sv. Marie Salomé, sv. Máří Magdaléna

sochy po stranách segmentového štítu: sv. Jáchym, sv. Anna

Epigrafická složka:

MARIA

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Podlaha 1901, s. 96; Birnbaumová 1940; Poche 1980, s. 179; Sloup 1983, s. 70-86; Vlček 1997, s. 610 (zde výběr ze starší literatury a pramenů); Kopeček 2002, s. 44; Kopeček 2006, s. 51-53.

Březnická brána se nachází na jižní straně svatohorského areálu a je vymezena dvěma hranolovými věžemi. Kamenný portál mezi věžemi tvoří v půdorysu mírně vydutá edikula s dvojicemi stupňovitě odsazených pilastrů s pásovou bosází. Nad kladím v segmentovém štítu je kartuš s mariánským emblémem. Vysoká mělká nika nad štítem je završena královskou korunou mezi úseky volutovitě ke středu stáčených říms. V nice stojí kamenná replika milostné sošky Panny Marie Svatohorské, po stranách jsou umístěny sochy sv. Jáchyma a sv. Anny. Na atice mezi věžemi je šest kamenných bust.

Kamenické práce na portálu provedl pražský kameník Jan Oldřich Mannes se svým švagrem Františkem Volfem Herstorfferem. Sochy na portálu vysekal Ondřej Filip Quitainer. Socha Panny Marie Svatohorské je osobitou barokní transformací gotické předlohy. Stejně jako na sloupu v poutním areálu, tak i zde mají Panna Marie i Ježíšek na hlavách gotické koruny.

7.1.6 Příbram (okr. Děčín)

Sloup se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská) za statkem č.p. 1

[9] [10]

Rejst. č. ÚSKP 26764/5-4057 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1708

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Joseph Kusebauch

Obnovy, restaurování:

1986

Epigrafická složka:

1708

Prameny:

Literatura:

Poche 1980, s. 178; Brejchová - Steinová 2001, s. 13-15; Adamcová 2012, s. 114-115.

Sloup se sochou Madony je čelní stranou obrácen k jihu. Na podestě čtvercového půdorysu osazen podstavec s reliéfy. Na čelní straně je umístěn reliéf Bičovaného Krista u sloupu, na levé stěně reliéf sv. Jana Nepomuckého, na pravé stěně reliéf sv. Josefa. Na zadní stěně podstavce reliéf IHS a letopočet 1708, který nás spravuje o vzniku monumentu. Socha Panny Marie je osazena na hladkém sloupu s jednoduchou patkou a kompozitní hlavicí.

7.1.7 Mnichovice (okr. Praha-východ)
Mariánský sloup v jižní části náměstí

[11]

Rejst. č. ÚSKP 32246/2-2109 (1964)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1713 (?)

Materiál:

pískovec, zábradlí mramor

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1898, 1992, 1994 znovu vysvěcení

Epigrafická složka:

RESTAUROVÁNO 1992

Z DARŮ OBČANŮ

A ZA PŘÍSPĚNÍ OBCE

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Podlaha 1907, s. 183; Poche 1978, s. 411.

Pískovcová socha Panny Marie Svatohorské je osazena na štíhlém, v dolní třetině rozšířeném sloupu, který je postaven na zdobeném hranolovém soklíku s jednoduchými rytými linkami. Vrcholové sousoší zpodobňuje známou poutní sošku. Korunovaná stojící postava Panny Marie v dlouhém splývavém oděvu pravou

rukou přidržuje korunované neoblečené dítě, které jí sedí na levé ruce. Kolem sloupu se nachází čtvercové kamenné zábradlí tvořené rokokově zprohýbanými balustrovými články.

Sloup v Mnichovicích je typem barokního mariánského sloupu ve venkovském prostředí.

7.1.8 Budyně nad Ohří (okr. Litoměřice)

Sloup se sousoším Nejsvětější Trojice a Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská) za obcí u silnice do Nížeboh

[12]

Rejst. č. ÚSKP 17994/5-1966 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1719

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Dorota Braunhoferová

Obnovy, restaurování:

1864

Epigrafická složka:

Na čelní stěně podstavce zbytky nápisu (prvních devět řádků nečitelných, poslední čtyři čitelné částečně):

[...] JEST TATO

STATUA WYSTAVENA

W LETU 1719

9 DIE JUNI

Na zadní stěně podstavce zbytky téměř nečitelného nápisu:

[...] nova

[...] [...]

1864

[...]

[...]

Nápisy na levé a pravé zadní stěně podstavce byly přemodelovány nánosem umělého kamene.

Prameny:

Literatura:

Janda 1892, s. 86; Matějka 1898, s. 34; Poche 1977, s. 148; Adamcová – Gläserová Lebedová - Kovařík 2012, s. 462-463.

Sloup s oboustranným vrcholovým sousoším rozdílného námětu dala postavit paní Dorota Braunhoferová, poštmistrová a měšťanka města Budyně.⁷⁶ Fragmentární nápis informuje o opravě památky v roce 1864. Monument v torzálním stavu je čelem otočen k severovýchodu. Památka vykazuje značně diletantský zásah, kdy byla neodborně opravena s neznalostí původní ikonografie. V roce 2011 bylo zjištěno, že vrcholové sousoší bylo odcizeno a nachází se neznámo kde.

7.1.9 Počátky (okr. Pelhřimov)

Pilíř se sousoším sv. Jana Nepomuckého na náměstí – reliéfní vyobrazení Panny Marie Svatohorské

[13]

Rejst. č. ÚSKP 41735/3-3244 (1958)

Autor a doba vzniku:

František Baugut, 1720

Materiál:

architektura granodiorit; figury a reliéfy kutnohorský mušlový vápenec

Objednavatel:

město Počátky

Obnovy, restaurování:

1828, 1839 kašna, 1868, 1942, 1987-1989

Světecké postavy na nárožích pilíře:

Sv. Jan Křtitel, sv. Josef, sv. Prokop – nad nimi putti

Figury na obrubě kašny:

andělé se štíty

Reliéfy:

Panna Marie Svatohorská, Svržení sv. Jana Nepomuckého, Sv. Jiří bojuje s drakem, Mučení sv. Jana Nepomuckého, Sv. František Xaverský, Sv. Jan Nepomucký zpovídá královnu

Epigrafická složka:

bez nápisů

Prameny:

MÚ Počátky, Memorabilien-Buch der Stadt Gemeinde Potschatek, fol. 8r.

MÚ Počátky, Kronika Městského národního výboru v Počátkách. Kniha 5, fol. 5r.

NA, APA I., kart. 1090.

NA, APA I., sign. A 4/12, fol. 164r.

NA, ČG, kart. 461, sign. 38/194/5.

NA, ČFVU, kart. 1158, fasc. 30, období 1987-1988.

NA, SPS, kart. 410.

NPÚ, ú.o.p. v Brně, restaurátorská zpráva inv. č. 815/6.

NPÚ, ú.o.p. v Brně, restaurátorská zpráva inv. č. 815/7.

SOA Třeboň, pobočka Jindřichův Hradec, Žirovnice, kart. 43.

SOKA Pelhřimov, DÚ Počátky, kniha 1, fol. 13r = s. 25.

SOKA Pelhřimov, MA Počátky, hlavní kniha z roku 1868, s. 26.

Literatura:

Soukup 1903, s. 225-227; Navrátil 1933, s. 24; Šorm – Krajča 1939, s. 197; Zapletal 1941, s. 45-47; Poche 1980, s. 104; Veselý – Chadim – Tausch 1989, s. 16; Veselý, s. 27; Černý 1993, s. 65-67; Maxová – Nejedlý – Zahradník 2006. s. 180-188.

O roku vzniku pilíře na náměstí v Počátkách informovaly dnes již zmizelé nápisy, které v chronogramu monument datovaly.⁷⁷ Autor pilíře nebyl dlouho znám, jeho jméno bylo zjištěno až na základě objevu pamětní listiny, která byla ukryta ve věži děkanského kostela.⁷⁸ K významnému proměnění statue došlo v roce 1839, kdy kolem ní byla postavena kašna. V minulosti se uvažovalo o jejím odstranění, ale k tomuto kroku nebylo nikdo přistoupeno, ačkoliv nádrž neplní svoji funkci.

Na čelní straně pilíře se nachází vysoký reliéf s vyobrazením Panny Marie Svatohorské, která je obklopena andílčími hlavičkami. Právě umístění přímo pod vrcholovou sochou sv. Jana Nepomuckého dokládá význam Panny Marie Svatohorské pro České země.

7.1.10 Vamberk (okr. Rychnov nad Kněžnou)
Sloup se sochou Panny Marie (Svatohorské)

[14]

neexistující památka

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1723, 1741 (?)

Materiál:

blíže nespecifikovaný kámen

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1834, 1883

Prameny:

FÚ Vamberk, Gedenk-Buch bei der Wamberger Pfarre z roku 1844, fol. 104v-105r,
151v, 186v.

Literatura:

Zrůbek 1996, s. 4-5, 7; Maxová – Nejedlý – Zahradník 1999, s. 103.

O sloupu se krátce zmiňuje farní kniha založená roku 1844.⁷⁹ Fundátor nebyl znám, ale povinnost starat se o památku mělo vamberské měšťanstvo. Sloup zanikl vinou automobilové nehody roku 1959 a již nebyl obnoven.⁸⁰

7.1.11 Spálené Poříčí (okr. Plzeň-jih)

Socha Panny Marie Svatohorské na rampě před kostelem na Náměstí Svobody

[15]

Rejst. č. ÚSKP 15434/4-452 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1726

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1939, 1974, 1994, 2004

Epigrafická složka:

Nápisy na čelní straně:

EREC

TA EST

AS VO

ET S/B

P/OCLIEN

TE

Nápisy vlevo:

HECCE

STATVA

GRATI

OSA

VIRGINIS

MONTANA

Nápisy vpravo:

IOAN

NE(S)

CRISTO

...

STELT

Nápisy na zadní straně:

F. 1726

R. 1939

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, evidenční list nemovité památky.

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, restaurátorská zpráva č. 443.

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, restaurátorská zpráva č. 2024.

Literatura:

Poche 1980, s. 392.

Na rampě před kostelem ve Spáleném Poříčí se nachází soubor tří soch: sv. Antonín Paduánský, sv. Jan Nepomucký a Panna Marie Svatohorská. Všechny tři byly

původně umístěny nad zámkem při cestě do Lipnice před panským dvorem. K jejich přemístění na dnešní místo došlo v roce 1974 v rámci restaurování.⁸¹

Na čtvercovém podstavci je umístěn vykrajovaný sokl s římsou, na jehož vrcholu stojí socha Panny Marie Svatohorské. Jedná se o ustálené ikonografické schéma bez individuálních zvláštností. Panna Marie i Ježíšek mají na hlavách koruny doplněné pozlacenými detaily. Celé sousoší je kryto kovovou stříškou.

7.1.12 Velešín (okr. Český Krumlov)

Pilíř se sochou Panny Marie (Madona Svatohorská) a sochami světců na náměstí

[16] [17]

Rejst. č. ÚSKP 15743/3-1468 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, před 1729, 1765

Materiál:

mušlový vápenec, architektonické části žula

Objednavatel:

P. Jan Bernard Rirenschopf

Obnovy, restaurování:

1856, 1932, 1971-1972

Světecké postavy na pódiu:

Sv. Florián, sv. Jan Nepomucký, sv. Jan Křtitel, sv. Antonín Paduánský

Epigrafická složka:

Na podstavci pilíře vpředu nápis (kapitálou, s chronogramem, na střed):

SACRA

DE

MONTE

HVC

EX

PONTE

LATA

Na plintu sochy sv. Floriána datace:

1765

Prameny:

DÚ Velešín, Liber Memorabilium Ecclesiae, Parochiae Weleschisis, s. 1401-1402.

NA, ČFVU, kart. 324, fasc. 455, období 1971.

SOka Český Krumlov, FÚ Velešín, Liber I. Memorabilium Parochiae Weleschin sub optime merito T.P. Theophilo Hostaunsky coeptus 1735, s. 315.

SOka Český Krumlov, MA Velešín, kniha 1.

SOka Český Krumlov, MA Velešín, kniha 357.

Literatura:

Mareš - Sedláček 1918, s. 429-430; Poche 1982, s. 189; Černý 2004, s. 144; Černý 2006, s. 188; Novohradské hory 2006, s. 581, 796; Maxová – Nejedlý – Zahradník 2009, s. 137 – 141.

Na náměstí v obci Velešín se na kamenné podezdívce za balustrádovým zábradlím nachází hranolový sloup s vrcholovým sousoším Panny Marie Svatohorské. Na vyvýšeném pódiu kolem ústředního pilíře jsou umístěny světecké postavy: Florián, Jan Nepomucký, Jan Křtitel, Antonín Paduánský.

Socha Panny Marie s Ježíškem nevykazuje žádné zvláštní rysy. Kolem hlavy Panny Marie kovový doplněk v podobě svatozáře s hvězdami.

7.1.13 Všetaty (okr. Rakovník)

Socha Panny Marie Svatohorské na prostranství před domem č.p. 34

[18]

Rejst. č. ÚSKP 29564/2-2761 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1719 (chronogram), 1730-1740 (skulptura)

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Severní strana:

AC

DEI

MATRIS

Jihovýchodní strana:

ILLIBATAE

VIRGINIS

Jihozápadní strana:

VENERA

TIONI

EX ...

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Poche 1982, s. 288-289.

Na dvoustupňové šestiboké základně spočívá trojboký pilíř se silně okosenými hranami a konkávními stranami. Ve spodní části pilíře trnož, tělo pilíře ozdobeno v jednotlivých stranách reliéfy sv. Jana Křtitele, sv. Antonína a sv. Josefa, okosené hrany zdobí kanelovaný pilastr s volutovou patkou a hlavicí. Pilíř vrcholí mocně vyloženou římsou doplněnou v ose kartuší se čtvrceným znakem vyplněným v jednotlivých polích trojúhelníkem, rukou s mečem, trubkou a jelenem štvaným psy. Na opise text: ILUST. D. P. LIB. B. DEL. Nad římsou spočívá socha Panny Marie s dítětem umístěná na vlastním soklu, který je trojboký, s texty v jednotlivých stranách a s okosenými hranami ozdobenými jako u pilíře. Socha je provedena v životní velikosti, Madona drží nahého Ježíška vysoko nad levým bokem, váha jejího těla spočívá na levé noze, pravá je pokrčena. Plášť Panny Marie je zřasen dlouhými tubicovými záhyby, obě postavy mají na hlavě korunku.⁸²

7.1.14 Svatá Hora u Příbrami (okr. Příbram)

Pražský portál – socha Panny Marie Svatohorské, východní strana ambitu poutního areálu

[19]

Rejst. č. ÚSKP 21011/2-2542 (1964)

Autor a doba vzniku:

Pavel Ignác Bayer (návrh), Jan Oldřich Mayer, Johann Ulrich Mannes (kameník);
1705-1706, 1732

Materiál:

zlacený pískovec

Objednavatel:

svatohorští jezuité

Obnovy, restaurování:

1999-2003

Světecké postavy:

Ignác z Loyoly vlevo, František Xaverský vpravo

Epigrafická složka:

Ve vlysu:

SOLEMNI RITU CORONATA ANNO MDCCXXXII DIE XXII. JUNI

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Podlaha 1901, s. 96; Birnbaumová 1940; Poche 1980, s. 179; Sloup 1983, s. 70-86; Vlček 1997, s. 610; Kopeček 2002, s. 44; Kopeček 2006, s. 44-50.

Pražská brána ve východním průčelí svatohorského poutního areálu je ohraničena dvěma hranolovými věžemi, které jsou v půdorysu mírně předsazené. Uprostřed, nad úrovní prostranství, je umístěn velký mírně vypouklý portál se schodištěm. Honosná vstupní brána je završena vydutou nikou, v níž se nachází pozlacená kopie Panny Marie Svatohorské. Po stranách na úsecích římsy rozeklaného segmentového štítu stojí sochy sv. Ignáce z Loyoly a sv. Františka Xaverského. Vysekaný zlacený nápis ve vlysu se vztahuje ke korunovaci milostné sošky, která proběhla 22. června 1732. U zábradlí schodiště před portálem stojí na soklech dvě velké sochy andělů. Na sochařské výzdobě atiky se podílel mimo jiné i Jan Brokof.⁸³ Původní socha Panny Marie Svatohorské z let 1705-1706 byla roku 1732 nahrazena tou, která se zde nachází dodnes. Odlišná modelace mariánské sochy napovídá, že byla vytvořena jiným autorem právě u příležitosti korunovace.⁸⁴ Odpovídají tomu ostatně i korunky barokního vzezření, které na replikách nebyly dosud vidány.

7.1.15 Něžovice (okr. Písek)

Sloup se sochou Panny Marie Svatohorské vpravo u silnice z Milevska do Kovářova
(ke dvoru Jenišovice)

[20] [21]

Rejst. č. ÚSKP 1470/3-2663 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1735, 2005

Materiál:

sousoší pískovec, architektonické části granit

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1763, 1940, 2005

Epigrafická složka:

nečitelný nápis s letopočtem 1735

Prameny:

Literatura:

Kytka 1940, s. 64; Poche 1978, s. 476; Bílek – Kálal 2000, s. 64; Černý 2006, s. 130;
Maxová – Nejedlý – Zahradník 2009, s. 259-260.

Na podestě čtvercového půdorysu osazen pilíř se sloupem, na jehož vrcholu se nachází socha Panny Marie Svatohorské. Monument se nachází ve vyvýšeném terénu nedaleko silnice. V roce 2003 byla původní vrcholová socha ukradena. Podle vzoru sochy z mariánského sloupu v Křižanově zhotovil Michal Mašek ze Sedlčan v roce 2005 sochu novou.⁸⁵ Tato informace potvrzuje moji identifikaci sochy v Křižanově s kopií Panny Marie Svatohorské.

7.1.16 Hnátnice (okr. Ústí nad Orlicí)

Pilíř se sochou Panny Marie Svatohorské v místní části zvané Na Hrázi

[22] [23]

Rejst. č. ÚSKP 3893 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1749

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Mikuláš Štěnička

Obnovy, restaurování:

1861, 1979

Epigrafická složka:

Vpředu dole na podstavci v kartuši nápis:

BV. SACRO

MONTANAE

SACRATA

& ERECTA

NICOL STENICZKA

A. 1749

Prameny:

NA, SPS, kart. 617.

OÚ Hnátnice, Kronika obce Hnátnice z roku 1930, I, s. 75.

OÚ Ústí nad Orlicí, referát kultury, spisy týkající se mariánského pilíře.

SOA Zámorsk, Biskupská konzistoř Hradec Králové, protokol zasedání konzistoře 1749.

Literatura:

Cibulka – Sokol 1935, s. 97; Šorm – Krajča 1939, s. 113; Pekař 1969, s. 22; Poche 1977, s. 388; Musil – Volák 1984, s. 18; Maxová – Nejedlý – Suchomel 1998a, s. 36; Nejedlý – Zahradník 2008, s. 69-71.

Pilíř s vrcholovou sochou Panny Marie v Hnátnicích je jedním ze zajímavějších monumentů obsažených v tomto katalogu. Na šestiboké podestě je osazen pilíř stejného půdorysu. Zatím co dosud jsme sledovali kopie Panny Marie Svatohorské s gotickými korunkami, hnátnická socha má již korunku barokní. Monument se nachází na náspe u silnice, čelní strana směřuje k jihozápadu. Objednavatelem byl místní mlynář Mikuláš Štěnička, jak nás o tom spravuje nápis na památce samotné. Díky němu je i pilíř spolehlivě datován.⁸⁶

7.1.17 Rakovník (okr. Rakovník)

Sousoší Panny Marie ve východní části Husova náměstí

[24] [25]

Rejst. č. ÚSKP 13972/2-2724 (1958)

Autor a doba vzniku:

Krištof Knopf, 1749-1750

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1894, 1829 jiná socha PM

Světecké postavy:

Sv. Václav, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Vojtěch (mladší původ)

Epigrafická složka:

Severní strana:

URBS

RAKONA

ET

DEVOTI

CULTORES

MARIOPHILI

EXSTRU

XERUNT

Východní strana:

VIRGO

DEI GENITRIX

PIA PAX SIT IN

URBE RAKONA

QVE

BENEFACTORES

PROVOCET

IN

MERITA

Jižní strana:

URBS

RACONA

ATQVE

BENEFACTORES

PII

HONORI

MARIANO

DEVOTE

EXSTU

XERUNT

Nápisy na pilíři jsou chronogramy /1749/

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Poche 1980, s. 215.

Vrcholová socha Panny Marie spočívá na vysokém pilíři, který stojí na cca 3 m vysokém podstavci, jehož římsy se uprostřed stran stáčí do volut. Dřík pilíře, plasticky zdobený stylizovanými hlavičkami andílků v obláčcích, stojí na patce a je zakončen hlavicí s akantem a volutami. Na hlavici přisedá zprohýbané kladí o trojdílném architrávu a bohatě profilované, vykrajované římsy, na které stojí vlastní socha Panny Marie. Madona stojí průčelně, v naznačeném kontrapostu, pravá noha vysunuta vpřed, na levém boku a ruce sedící Ježíšek. Panna Marie jej objímá pravou rukou pod krkem. Po bočních stranách Madony sedí andělci. Z podstavce vystupují čtyři mohutné volutové konzoly, na jejichž krycích římsách stojí sochy v nadživotní velikosti.

Na západní straně monumentu je schránka se železnými dvířky, nad ní ve volutové kartuši znak města Rakovníka s datem obnovy. Celé sousoší je vysoké 12 metrů a je vroubeno patníky, které jsou spjaty řetězy.

7.1.18 Poděbrady – Záměstí (okr. Nymburk)

Mariánský sloup při cestě k havířskému kostelíku

Částečně zaniklý

[26]

Rejst. č. ÚSKP 21927 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1758

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

hejtman panství I. Opelta

Obnovy, restaurování:

1890

Epigrafická složka:

Čelní strana:

PRO DIALOSA. LEGAS.

HIC.CASTRA.METANTE

BORVASSO:

NOS.FACIT.INDEM

NES.ET.LOCA.TAVTA

BONIS

Zadní strana:

Leta Páně 1890

nákladem J. a R.

K. měšťanů obnovil

..P.

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Poche 1980, s. 107-112.

Základem částečně zaniklého sloupu je vysoký čtyřboký podstavec s dvoudílným soklem. Dolní část soklu je masivnější s okosenými horními hranami. Horní část je oproti tomu užší, asi poloviční výšky, v horní polovině profilovaná. Na středním díle se nachází ryté rámy ze všech stran. Na čelní straně k městu je vyryt výše uvedený nápis. Na podstavci stál do roku 1971 válcový sloup s aticko-ionskou patkou a korintskou hlavicí. Na vrcholku byla umístěna socha Panny Marie Svatohorské s dítětem na levé ruce. Celková výška této pískovcové sochy byla asi 7 metrů. Do dnešních dní je zachován pouze podstavec, socha neznámá. V současné době by však mělo dojít k obnově.⁸⁷ Sloup byl postaven na památku toho, že bylo město ušetřeno drancování vojáků po bitvě u Kolína roku 1757.⁸⁸

7.1.19 Nové Mitrovice (okr. Plzeň-jih)

Socha Panny Marie Svatohorské na návsi

[27]

Rejst. č. ÚSKP 32291/4-404 (1963)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1760

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1921

Epigrafická složka:

PROPENSE

CAROLVS

PEITNER

TIBIDICTO

MARI

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, evidenční list nemovité památky.

Literatura:

Poche 1978, s. 497.

Na čtyřbokém podstavci se nachází dvoustupňový sokl, který je nahoře oblounovitě rozšířený a ukončený římsou. Ve vykrajovaném rámci se nachází výše uvedený nápis. Vrcholová socha Panny Marie Svatohorské je ustáleným ikonografickým schématem. Panna Marie i Ježíšek mají na hlavách koruny s kovovými křížky.

7.1.20 Trpísty (okr. Tachov)

Socha Panny Marie Svatohorské při silnici Erpužice - Trpísty vlevo nad odbočkou k nádraží

[28]

Rejst. č. ÚSKP 24031/4-1966 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1766

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

bez restaurátorských zásahů

Epigrafická složka:

MS – BH 1766

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, evidenční list nemovité památky.

Literatura:

Poche 1982, s. 82.

Na podestě čtvercového půdorysu osazen vykrajovaný sokl, na jehož vrcholu na plintu stojí socha Panny Marie Svatohorské. Jedná se o práci lidového charakteru bez zvláštních detailů.

7.1.21 Nymburk (okr. Nymburk)

Socha Panny Marie Svatohorské v areálu děkanství čp. 29, Kostelní náměstí

[29]

Rejst. č. ÚSKP 19626/2-1915 (1963)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1769

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1891, 1908, 1929

Světecké postavy:

Sv. Jan Křtitel, sv. Florián

Epigrafická složka:

Levá strana:

Obnoveno nákladem F. A. Legnerové 1891

Vpravo:

Opraveno nákladem dobrodinců 1908. Opraveno nákladem J. Hercoga 1929.

Vzadu:

Anno 1769 dne 18. Augusty I:P

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Poche 1978, s. 516.

Pískovcové sousoší Panny Marie s dítětem a světci stojí při vnitřní ohradní zdi, mezi děkanstvím a pilířovou bránou. Nosnou část sousoší tvoří trojdílný podstavec sestávající z hranolové, ve hmotě odsazené základny, střední části s konkávně-konvexně tvarovanými křídly, kterou ukončuje segmentem proložená římsa, a z vysokého komolého pilíře s volutami u paty. Střední část je bohatě zdobená rokajovým reliéfem a figurálním reliéfem sedícího světce s křížem (sv. Jan Křtitel, u nohou laň), umístěného centrálně v nice. Rovněž čelo pilíře zdobí reliéfní ornament v podobě lokajů, pásy a stylizovaných rostlinných motivů. Panna Marie s dítětem je osazená na pilíři. Světci na římse po stranách pilíře. Figury jsou zachycené v mírném esovitém kontrastu, drapérie je našasená do větších záhybů. Monument je datován na zadní straně sloupu. V současné době schází Panně Marii hlava.⁸⁹

7.1.22 Počátky (okr. Pelhřimov)

Sloup se sochou Panny Marie Svatohorské na Strážném vrchu při silnici do Častrova a Kamenice nad Lipou

[30]

Rejst. č. ÚSKP 22282/3-3251 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1771

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1885, 1968, 1989-1990, 2002

Epigrafická složka:

Vpředu na podstavci datace:

1771

Prameny:

MÚ Počátky, Memorabilien-Buch der Stadt Gemeinde Potschatek, fol. 12r.

MÚ Počátky, Kronika Městského národního výboru v Počátkách. Kniha 3, s. 31.

MÚ Počátky, Kronika Městského národního výboru v Počátkách. Kniha 5, fol. 6v, 25r.

NA, ČFVU, kart. 1158, fasc. 30, období 1987-1988.

NPÚ, ú.o.p. v Brně, restaurátorská zpráva inv. č. 815/5, 838.

NPÚ, ú.o.p. v Brně, spisovna, Počátky.

SOKA Pelhřimov, DÚ Počátky, kniha 1, s. 40.

Literatura:

Soukup 1903, s. 227; Poche 1980, s. 104; Veselý, s. 28; Maxová – Nejedlý – Zahradník 2006, s. 189-191.

Jednoduchý toskánský sloup se nachází v mírně svažitém terénu na okraji města mezi vzrostlými lipami. Socha je volným lidovým přepisem Panny Marie Svatohorské, opracování vrcholové plastiky je značně primitivní. Socha je navíc pokryta silnými barevnými nátěry.

7.1.23 Vysočany (okr. Chomutov)

Torzo sloupu se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská) u bývalé cesty ze Zálezel

[31] [32]

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1795

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

sedlák Daniel Trägner z Vysočan

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Na čelní stěně podstavce nápis:

Heilige

Maria

Mutter

Gottes

bitt für uns

arme Sünder.

ANNO 1795.

D. T.

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Vysočany

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, průvodní zpráva o přemístění plastiky.

Literatura:

Poche 1982, s. 293; Adamcová – Gláserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 449-451.

Sloup se původně nacházel v blízkosti obce Vysočany, která zcela zanikla.⁹⁰ V osmdesátých letech 20. století se uvažovalo o transferu sloupu do Libědic. Do dnešní doby se zachoval pouze podstavec a dřík, socha a hlavice s andílčími hlavičkami byly ukradeny. Na vrcholu stávala socha Panny Marie s Ježíškem, oba korunovaní císařskými korunami.

7.1.24 Brníkov (okr. Litoměřice)

Pilíř se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská) na návsi u kaple

[33]

Autor a doba vzniku:

neznámý, kolem 1800

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

bez nápisů

Prameny:

Literatura:

Poche 1977, s. 123; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 459.

Pilíř na podestě čtvercového půdorysu obrácen čelní stranou směrem k východu. Značná zjednodušenost v typice tváří napovídá, že se jedná o sochařskou práci lidového charakteru.

7.1.25 Kozly (okr. Louny)

Torzo sloupu se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská) v interiéru kostela sv. Martina

[34]

Autor a doba vzniku:

neznámý, 18. století

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

bez nápisů

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Kozly.

Literatura:

Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 619.

Původně se socha nacházela na vysokém kamenném sloupu na návsi na obecním pozemku. V současné době je uložena na podlaze místního kostela pod kruchtou.⁹¹

7.1.26 Mléčice (okr. Rokycany)

Socha Panny Marie Svatohorské na návsi

[35]

Rejst. č. ÚSKP 2539/2 (1958)

Autor a doba vzniku:

J. Hofmann, přesná datace památky není známa

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1997-1998

Epigrafická složka:

bez nápisů

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, evidenční list nemovité památky.

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, restaurátorská zpráva č. 1113.

Literatura:

Poche 1978, s. 407.

Na podestě čtvercového půdorysu osazen pilíř s vrcholovou sochou Panny Marie s Ježíškem. Podstavec sochy doplněn o kovový prvek pro uchycení věčného světla.

Socha Panny Marie s Ježíškem na návsi v Mléčicích se od předchozích příkladů zcela liší z hlediska ikonografického. Je sice uváděna jako socha Panny Marie Svatohorské,⁹² ale vychází pravděpodobně z jiného vzoru. Panna Marie nezvykle drží

v pravé ruce žezlo, Ježíšek v levé ruce jablko. Jedná se tedy spíše o verzi, než o kopii Panny Marie Svatohorské.

7.2 Pieta Bohosudovská

[36]

Původem z Palestiny, přesná datace vzniku není známa

Pálená hlína, plechový zlacený obklad

Krupka, městská část Bohosudov (okr. Teplice), poutní chrám Bolestné Matky Boží

7.2.1 Děčín IV – Podmokly (okr. Děčín)

Sloup se sousoším Piety Bohosudovské na domě č.p. 335

[37]

neexistující památka

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1600 (?)

Materiál:

kámen

Objednavatel:

Martin Lerche z Weiheru

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Podmokly-Rozbělesy.

SOkA Děčín, Fotografická pozůstalost Franze Queißera, poř. č. 169, kat. č. 39/169.

Literatura:

Poche 1977, s. 252; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 85.

O vzniku sousoší a jeho donátorovi nás krátce informuje kronika z děkanského archivu v Litoměřicích.⁹³ Pieta původně stála na samostatně stojícím sloupu, který se nacházel v zaniklé osadě Weiher. V 70. letech 20. století sloup zcela zanikl při opravě domu.

7.2.2 Mikulášovice (okr. Děčín)

Sloup s kaplicí, řezbou Piety Bohosudovské a s reliéfy na zahradě domu č.p. 407

[38] [39]

Autor a doba vzniku:

neznámý, kolem 1700 (?)

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Na spodní části dřívku sloupu nad plintem nepůvodní letopočet:

1565

Na řezbě Piety na podstavci nápis:

Maria [?]

Prameny:

Literatura:

Poche 1978, s. 379; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 109-110.

Hladký nezdobený sloup s kaplicí, zdobenou reliéfy a vrcholovým dřevěným sousoším Bohosudovské Piety, stával na soukromém pozemku. Torzo dřívku se nachází v Mikulášovicích u domu č.p. 407 dodnes, ale vrcholová kaplice se třemi reliéfy (Vyhnání z Ráje, Adam a Eva pod stromem poznání a Archanděl Michael s Andělem strážným) a zlacená řezba Piety, která bývala v čelní nise, jsou uloženy v muzeu v Rumburce.⁹⁴

7.2.3 Krupka, místní část Bohosudov (okr. Teplice)

Sousoší Bohosudovské Piety v nice nad vstupní branou do poutního areálu na Mariánském náměstí

[40]

Rejst. č. ÚSKP 43468/5-2658 (1958)

Autor a doba vzniku:

Materiál:

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Prameny:

Literatura:

Socha Piety se jeví jako rustikální nápodoba hliněného originálu, od něhož se liší nakloněním Mariiny hlavy. Lze se domnívat, že vznikla v době výstavby poutního areálu, tedy na počátku 18. století.⁹⁵

7.2.4 Krupka, místní část Bohosudov (okr. Teplice)

Sousoší Bohosudovské Piety v nice nad hlavním vchodem do kostela Panny Marie

Bolestné

[41]

Rejst. č. ÚSKP 43468/5-2658 (1958)

Autor a doba vzniku:

Materiál:

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Prameny:

Literatura:

V nice ukončené segmentovým frontonem je na nízkém soklu osazena kopie Bohosudovské Piety. Nika je uvnitř zdobena mušlovým dekorem, po jejích stranách se nachází dvojice andělů na oblačných soklech. Autor ani přesná doba vzniku nejsou známy, lze však usuzovat, že sousoší vzniklo ve stejné době jako přestavba poutního areálu.⁹⁶ Socha v průčelí chrámu byla nedávno konzervována akademickým sochařem P. Míkou.⁹⁷

7.2.5 Bezděkov (okr. Louny)

Sloup se sousoším Piety (Bohosudovské) na okraji vsi

[42] [43]

V návrhu na prohlášení do ústředního seznamu kulturních památek

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1707

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Johann Domaschwitz

Obnovy, restaurování:

bez restaurátorských zásahů

Epigrafická složka:

Na čelní stěně střední části podstavce nápis:

1707

DIESE SE

VHL HAT LA

SSEN AVF RI

CHTEN ZV EH

REN GOTT V.

DER SCMERT:

ZHAFTIGEN

MVTER

IOHANNDOM

ASCHWITZ

IN WESIG

Na všech čtyřech stěnách plintu dřívku sloupu abradovaný nápis, pouze na čelní stěně částečně čitelný:

CHDEN. FRANZ

Prameny:

Literatura:

Tutte 1904; Poche 1977, s. 70; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 585-586.

Na podestě čtvercového půdorysu se nachází kvádrovitý podstavec, na němž je osazen nahoru se zužující hladký sloup s jednoduchou hlavicí. Na bočních a zadní stěně podstavce se nalézají reliéfy představující pravděpodobně sv. Máří Magdalénu (levá boční stěna), sv. Josefa s Ježíškem (pravá boční stěna) a sv. Jana Nepomuckého (zadní stěna). Vrchol sloupu doplněn sousoším Piety, kterou lze podle ikonografických prvků označit jako kopii Piety Bohosudovské. O době vzniku a donátorovi monumentu nás informuje nápis na samotné památce.

7.2.6 Místo (okr. Chomutov)

Torzo sloupu se sousoším Piety (Bohosudovské) při silnici do Blahuňova

[44] [45]

Rejst. č. ÚSKP 23806/5-477 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1712

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Christoph Urwan s manželkou Margaretou

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Na čelní stěně podstavce nápis:

DEN 3 MAEY 1712

HAT CHRISTOF VR

WAN VND SEIN

WEIB MARGERETA

GOTT VND VNSER

LIEBEN FRAVEN

ZV EHREN DIESE

SCHEILEN SCH

EZEN LASEN

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Březno.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, průvodní zpráva o přemístění plastik z 1. dubna 1981.

Literatura:

Heimatkunde 1931, s. 72, 76; Poche 1977, s. 115; Binterová 1999, s. 11; Adamcová - Gláserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 336-338.

Sloup stál původně v obci Brančíky,⁹⁸ která zanikla z důvodu těžby hnědého uhlí. Sousoší Piety bylo osazeno na sloupu s hlavicí s andělskými hlavičkami. Hlavice i vrcholové sousoší byly odcizeny v roce 2001. Jednalo se o gotizující typ, který bývá v tomto regionu tradičně zobrazován, proto jej na základě ikonografického schématu řadím jako kopii Piety z Bohosudova. Dnes je na místě zachován pouze sokl, na němž jsou čitelné nápisy, z nichž se dovídáme, kdy byl sloup postaven a kdo byl jeho donátorem.

7.2.7 Strupčice (okr. Chomutov)

Sloup se sousoším Piety (Bohosudovské) u hřbitova

[46] [47]

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1716

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Matthäus Grosch s manželkou Katharinou

Obnovy, restaurování:

1977

Epigrafická složka:

Na levé boční stěně pod reliéfem sv. Kateřiny Alexandrijské nápis:

S: KATARINA

Na pravé boční stěně pod reliéfem sv. Matouše nápis:

S: MATHEAS

Na zadní stěně podstavce nápis:

IESVS + MARIA

IOSEBHVS ZV

EHREN HAT MA

THEAS GROSCH V

SEIN WEIB KATA

RINA DIESE SAEVLE

N AVFRICHTEN

DEM 12. AVGVSTY

1716

IAHR

AMEN

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva č. 1015/R.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva č. 1016/R.

Literatura:

Heimatkunde 1931, s. 69, 74-75; Binterová 2001, s. 18; Binterová 2002, s. 232;
Adamcová - Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 384-386.

Sloup původně stával mezi obcemi Kralupy a Račice.⁹⁹ Po druhé světové válce byl přemístěn do kostela sv. Václava ve Vysočanech a poté do Strupčic. V roce 1984 se uvažovalo o dalším přemístění, ale k tomu již nedošlo.

Na čelní stěně podstavce se nalézá reliéf sv. Rodiny, na levé boční stěně reliéf sv. Kateřiny Alexandrijské a na pravé boční stěně reliéf sv. Matouše. Ačkoliv není Pieta označována přívlastkem Bohosudovská, domnívám se, že svým ikonografickým pojetím k ní odkazuje.

7.2.8 Bořislav (okr. Teplice)

Sloup se sousoším Piety Bohosudovské po pravé straně komunikace procházející obcí směrem na Prahu

[48]

Rejst. č. ÚSKP 42748/5-2565 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1720

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

obec Bořislav

Obnovy, restaurování:

1829, 1968, 2004

Epigrafická složka:

Na zadní stěně podstavce v rozích rytého zrcadla letopočet:

1720

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Bořislav.

NA, ČFVU, kart. 272, fasc. 432, období 1969.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva č. 1880/R.

SOKA Teplice, FÚ Bořislav, kart. 9, inv. č. 125.

Literatura:

Bervic – Peer – Vařeka 1960, s. 37; Poche 1977, s. 111; Adamcová – Gláserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 846-850.

Na podestě čtvercového půdorysu a kvádrovitým pilíři osazen směrem nahoru se zužující sloup s kompozitní hlavicí. Na jeho vrcholu se nachází kopie Bohosudovské Piety bez autorských zvláštností. O době vzniku nás spravuje nápis na samotné památce. Originál vrcholového sousoší Piety i s hlavicí jsou umístěny v budově Obecního úřadu Bořislav, na původním místě výdusek.¹⁰⁰

7.2.9 Vejprty (okr. Chomutov)

Sloup se sousoším Piety (Bohosudovské) u hřbitova

[49] [50]

Rejst. č. ÚSKP 25345/5-710 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1726

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Johann Andreas Kerel

Obnovy, restaurování:

1976

Epigrafická složka:

Na čelní stěně podstavce nápis:

IOHANN ANTEREAS

KEREL HAT LASEN

DIESE STATVA AVF

SETZEN LASEN ZV

EHRE GOTTES

DEN 8 IVNY 1726

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Přísečnice.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Opitz 1924, s. 41; Opitz 1943, s. 82; Poche 1980, s. 189; Binterová 1996, s. 20; Binterová 1999a, s. 23, 24; Binterová 1999c, s. 22; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 415-416.

Sloup se původně nacházel v obci Přísečnice, k lesnímu hřbitovu do Vejprt byl přesunut roku 1976.¹⁰¹ O objednateli a roku vzniku památky nás informuje nápis na soklu. Na sloupu ukončeném kompozitní hlavicí je umístěno sousoší Piety, které svou ikonografií odkazuje na Bohosudovskou Pietu.

7.2.10 Hora Svaté Kateřiny (okr. Most)

Pilíř se sousoším Piety (Bohosudovské) u boční fasády kostela na návrší jihovýchodně od Náměstí Pionýrů

[51] [52]

Rejst. č. ÚSKP 85564/5-331 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1729

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Johann Adam Zenker

Obnovy, restaurování:

1934

Epigrafická složka:

Na čelní stěně první etáže podstavce nápis s chronogramem (1729), po stranách nahoře a dole ještě letopočet 1729:

ZVR GLORI

LOB VND HOCH

STEN VEREHRVNG

IESV MARIA IOSEPH

HAT GEGEN WERTIGE

EHREN SAVL

AVFSETZEN LASSEN

IOANN ADAM ZENKER

ALLHISIGER

BVRGER

Na zadní stěně první etáže podstavce černou barvou zvýrazněný nápis:

Renoviert

20./6.

1934

Na levé boční stěně první etáže podstavce stopy po podobném nápisu, v současnosti nečitelném.

Prameny:

Literatura:

Poche 1977, s. 398; Hora Svaté Kateřiny 1978, s. 22; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 752-753.

Na podestě čtvercového půdorysu je umístěn dvoustupňový podstavec, na jehož vrcholu je umístěno sousoší Piety. Na čelní stěně druhé etáže podstavce se nachází reliéf sv. Josefa s Ježíškem. O donátorovi, roku vzniku i opravě nás informují nápisy na samotné památce. Pieta se díky své ikonografii řadí do řady kopií Bohosudovské Piety.

7.2.11 Ústí nad Labem – Střekov (okr. Ústí nad Labem)

Sloup se sousoším Piety Bohosudovské a sochami sv. Tří králů v parčíku nedaleko Činoherního studia

[53]

Rejst. č. ÚSKP 42563/5-4830 (1958)

Autor a doba vzniku:

sochař Ondřej Dubke, architekt Václav Špaček, kameník Tobias Werner; 1729

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Anna Marie Františka velkovévodkyně toskánská, rozená vévodkyně sasko-lauenburská

Obnovy, restaurování:

1990, 2009

Světecké postavy:

Na podstavci sochy sv. Tří králů – vlevo Baltazar, vpravo Kašpar, vzadu Melichar

Epigrafická složka:

Na čelní stěně podstavce v současnosti pozměněný nápis s chronogramem (1732 [!]):

ANNAE

MARITAE DVCIS

HETRIVIAE ILLVSTRIS

PIETAS EREXIT

Na levé stěně podstavce nápis:

IN
HONOREM ACVENERATI
ONEM DOLOROSAE DEI
GENITRICIS ET SANCTORVM
TRIVM REGVM

Na pravé stěně podstavce nápis:

IDEO
LAVDATE DOMINUM IN
SANCTIS EIVS LAVDATE
EVM IN FIRMAMENTO
VIRTVTIS EIVS SPAL

150

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Svádov.

NA, ČFVU, kart. 1, fasc. 11, období 1989-1990.

NA, ČFVU, kart. 1, fasc. 18, období 1989-1990.

NA, PÚ/R, kart. 89.

NA, ŘSRF/P, kart. 2083, inv. č. 8844.

NA, SPS, kart. 542.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva z roku 1988.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva z roku 1990.

Literatura:

Tscherney 1900, s. 316-317; Macek – Zahradník 2003, s. 131; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 990-995.

V případě sousoší v Ústí nad Labem – Střekově se setkáváme s památkou, která měla za úkol reprezentovat úctu příslušnice šlechtického rodu. Jak prozrazuje nápis na samotné památce, donátorkou sousoší byla Anna Marie Františka velkovévodkyně toskánská, rozená vévodkyně sasko-lauenburská. Chronogram na podstavci vřoučuje dílo do roku 1729.

Na podestě s třemi nakoso vytočenými podstavci, na nichž jsou osazeny sochy Tří svatých králů, je osazen pilíř trojúhelníkového profilu se sloupem. Hladký sloup je ukončen kompozitní hlavicí, na jejímž vrcholu se nachází kopie Bohosudovské Piety. Na stěnách druhé etáže podstavce se nalézají sasko-lauenburský znak (čelní stěna), toskánský znak (pravá boční stěna) a mariánský monogram (levá boční stěna). Sousoší bylo původně umístěno ve Svádově u převozu přes řeku Labe, roku 1988 bylo přeneseno na farní zahradu ve Svádově. Transfer na dnešní místo proběhl v roce 2009.¹⁰²

7.2.12 Duchcov (okr. Teplice)

Pilíř se sousoším Nejsvětější Trojice a se sv. Františkem Xaverským v zámeckém parku - reliéfní vyobrazení Panny Marie Svatohorské

[54] [55]

Rejst. č. ÚSKP 47667/5-2592 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1743

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Abraham Taucher

Obnovy, restaurování:

1982, 2002, 2009

Epigrafická složka:

Na čelní stěně pod reliéfem druhé etáže pilíře nápis:

S. MARIA BIT FÜR UNS

DURCH IHRO. HOCHWÜRDEN HERRN

DECHED. PATER. JOHANNES JOSEPHUS

WAAGNER. EINIGEWEIFHEIT. DUX DEN 4

JULY [...] IAR 1744

Na čelní stěně nad reliéfem nápis:

ABRAHAM TAUCHER

DIESE STATUA HAT ZU EHRE DER

H. FRANCISCI XAVERI B. F. U

Na levé boční stěně pod reliéfem první etáže pilíře (sv. Jana Křtitele) nápis:

S IOHA [...]

Na levé boční stěně pod reliéfem druhé etáže nápis:

DAS GNATEN BILT UNSER LIEBEN FRAUEN

WURTE. AO 1618 DURCH TAMAHLIGEN HERRN

DAECHENT UON DUX UND HERRN PATER

RECTORUON

COMMETAU WEGEN TAMAHLIGEN KIRGENSTER

MERNN ACER DUX

[A...ET]

Na levé boční stěně nad reliéfem nápis:

BURCELAUS DUX ALLERHEILIGEGSTEN

TREIFALTIGKEIT IN DES

Na pravé boční stěně pod reliéfem první etáže pilíře (sv. Antonína Velkého) nápis:

S. [...]

Na pravé boční stěně pod reliéfem druhé etáže nápis:

IN AN: 1621 IST DIE GNATENREICHE MUTTER

GOTTES

WIE TERUMB IN IHRE UORIGE ZUERSTERE WOHLTEN

WOHN
UNG ZURUCK GEKÖRTALL WOSIRIS DATO
MITÜBERFLÜSIGEN
GNATENAUSTHEILT

Nad tím nápis:

HEILIGEM FRANSISCI XAVERI ERBAUENLA
SSEN 7. DECE [...] ANNO 1743

Prameny:

Archiv restaurátora Bořivoje Raka, restaurátorská zpráva z roku 1982.

NA, ČFVU, kart. 771, fasc. 544, období 1982.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva č. 1446/R.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva č. 2055/R.

SOkA Teplice, DÚ Duchcov, kniha 1, s. 181-182.

SOkA Teplice, DÚ Duchcov, kniha 41.

Literatura:

Kreuz 1933, s. 67-68; Blažíček 1958, s. 218; Poche 1977, s. 337; Wolf 2010, s. 163;
Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 878-883.

Zdroje:

<http://www.npu.cz/barokni-socha/vsechna-dila-a-mista/vypis/detail/284-duchcov-pilir-s-nejsvetejsi/>

Dvouetážový pilíř s reliéfy vrcholí chýškou s umírajícím sv. Františkem Xaverským a nad ní trůnícím sousoším Nejsvětější Trojice. Vrcholové sousoší Nejsvětější Trojice

bylo doplněno později, uvádí se rok 1744 nebo 1746. Reliéf v horní etáži představuje Bohosudovskou Pietu, na obou bočních stěnách pak přenášení tohoto milostného zobrazení. Na dolní etáži se nalézají reliéfy Kající se sv. Máří Magdalény, sv. Jana Křtitele a sv. Antonína Velikého.

Pilíř stál původně na rohu Želénské a Rybniční ulice, okolo roku 1905 byl přemístěn na dnešní místo. Reliéfy znázorňují převážení bohosudovské sošky Panny Marie a její dočasné umístění v Duchcově v letech 1618-1621.¹⁰³

7.2.13 Malhostice(okr. Teplice)

Socha Piety (Bohosudovské) při komunikaci vedoucí ze Rтынě nad Bílinou k zaniklé obci Žichlice

[56]

Rejst. č. ÚSKP 42701/5-2735 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1764

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Georg Walter z Malhostic

Obnovy, restaurování:

1904

Epigrafická složka:

Prameny:

Literatura:

Zdroje:

<http://www.npu.cz/barokni-socha/vsechna-dila-a-mista/vypis/detail/210/>

Ve volné krajině stojící pilíř s vrcholovým sousoším Bohosudovské Piety. Podesta a podstavec čtvercového půdorysu, sousoší na dvakrát odstupňovaném podstavci. Reliéfy na soklové architektuře znázorňují na čelní straně duše v očišťovacím ohni upínající své naděje k Ukřižovanému. Po stranách sv. Jana Nepomucký jako poutník do Staré Boleslavi a Svatá rodina, která odkazuje na podíl Panny Marie

na vykupitelském díle jejího syna. Dílo bylo původně polychromováno. Renovace proběhla roku 1904 nákladem manželů Weigelových.¹⁰⁴

7.2.14 Maršov (okr. Teplice)

Pilíř se sousoším Piety Bohosudovské

[57]

neexistující monument

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1793

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Johann Georg Gregory

Obnovy, restaurování:

1822

Epigrafická složka:

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Bohosudov.

DA Litoměřice, Historia Residentiae Societatis Jesu Beatae Virginis Dolorosae (vulgo Mariaescheinensis) sub Krupna, s. 1097.

SOkA Teplice, FÚ Bohosudov, kniha 2.

Literatura:

Poche 1978, s. 154; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 894.

Na podestě čtvercového půdorysu osazen dvouetážový pilíř s vrcholovým sousoším, vykazujícím lidové zpracování. Tělo Krista působí v poměru k tělu Panny Marie poněkud subtilně. V čelní straně první etáže ryté zrcadlo, v němž se nachází

vytesané Boží oko. O vzniku pilíře a jeho donátorovi, stejně jako opravách nás informují prameny.¹⁰⁵

7.2.15 Světec (okr. Teplice)

Sloup se sousoším Piety (Bohosudovské) na návsi

[58]

Rejst. č. ÚSKP 42386/5-2738 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 2. polovina 18. století

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

obec Světec

Obnovy, restaurování:

1787, 1829, 1966

Epigrafická složka:

Na zadní stěně nápis:

DIESE SEVLEN HAT

GOTT VNT VNSER

LIEBEN FRAVEN

ZV EHREN AVF

RICHTEN LASSEN

DIE GEMEIN

SCHWATZ

ANNO 1710

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Světec.

NA, ČFVU, kart. 180, fasc. 258, období 1965-1966.

Literatura:

Poche 1980, s. 482; Wolf 2010, s. 164; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 924-925.

Verze Bohosudovské Piety je osazena na ikonograficky velmi zajímavé sféře, na níž se nachází reliéfní postava Evy s hadem obtočeným kolem její pravé ruky, ve které svírá také srp. Reliéfní vyobrazení odkazuje na prvotní hřích a zdůrazňuje vykupitelskou roli Ježíše Krista. Jedná se o práci neznámého autora, ale o vzniku a opravách monumentu i jeho objednateli jsme spraveni díky nápisům na samotné památce. Přesná doba vzniku však není přesně známa a je otázkou hlubšího umělecko-historického bádání.¹⁰⁶

7.2.16 Teplice (okr. Teplice)

Pilíř s mariánskými reliéfy v zámeckém parku blízko Alejní ulice

[bez obrázku]

Rejst. č. ÚSKP 43058/5-2482 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 3. čtvrtina 18. století

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

2000

Epigrafická složka:

bez nápisů

Prameny:

SOkA Teplice, DÚ Teplice, kart. 1, inv. č. 72.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva č. 1372/R.

Literatura:

Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 968-970.

O vzniku pilíře nehovoří žádné písemné prameny. Původně se nacházel v Teplicích-Řetenicích v areálu nemocnice, a byl přemístěn z důvodu rozšiřování pavilonů na nynější místo.¹⁰⁷ Na čelní stěně pilíře se nalézají reliéfy sv. Františka Xaverského a nahoře Bohosudovské Piety korunované dvěma anděly. Na levé boční stěně jsou reliéfy sv. Jakuba Většího a sv. Jana Nepomuckého putujícího

ke Staroboleslavskému Paládiu. Na pravé boční stěně jsou reliéfy představující sv. Bernarda z Clairvaux a Bolestnou Pannu Marii s mečem v prsou. Ve třetí etáži se nahoře na čelní stěně nalézá mariánský monogram.

7.2.17 Bohosudov (okr. Teplice)

Pilíř se sousoším Piety Bohosudovské při pravé straně komunikace z Bohosudova směrem do Maršova

[59]

Autor a doba vzniku:

neznámý, 18. století

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1822, 1842, 1999-2000

Epigrafická složka:

Na pravé boční a zadní stěně patky podstavce torzo v současnosti již téměř nečitelného nápisu:

Renoviert [...] 18[..]?

[...] von Frau[z?] H[...]

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Bohosudov.

NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem, restaurátorská zpráva č. 1554/R.

SOka Teplice, FÚ Bohosudov, kniha 2.

Literatura:

Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 841-843.

Jednoduchý, několikrát odstupňovaný pilíř čtvercového půdorysu, nese vrcholové sousoší Bohosudovské Piety. Originál vrcholového sousoší uložen v prvním patře budovy Městského úřadu v Krupce, na původním místě výdusek.¹⁰⁸ Na čtyřech stěnách podstavce byla podle archivních pramenů v 19. století namalována vyobrazení sv. Anny, sv. Josefa, sv. Jana Nepomuckého a sv. Františka Xaverského, která se do současnosti nezachovala.¹⁰⁹

7.2.18 Žatec (okr. Louny)

Sloup se sousoším Piety (Bohosudovské) u silnice do Velichova

[60]

neexistující monument

Autor a doba vzniku:

neznámý, 18. století

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

1978

Epigrafická složka:

Prameny:

DA Litoměřice, Fary I., Žatec.

NA, ČFVU, kart. 577, fasc. 453, období 1978.

Literatura:

Poche 1982, s. 398; Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012, s. 743.

Sloup původně stával v areálu odborového podniku Chmelařství v Žatci. Při výstavbě nových budov bylo určeno sloup přemístit do zahrady za muzeem a pak jako cenná památka byla určena k restaurování. Dnes pravděpodobně neexistuje, nepodařilo se jej dohledat.¹¹⁰

7.3 Broumovská Madona

[61]

Divotvůrkyně Broumovská, *Thaumaturga Braunensis*

Dílo Mistra Michelské Madony, polovina 14. století

Materiál, rozměry: dřevo, výška cca 60 cm

Broumov (okr. Náchod), benediktýnský klášterní kostel sv. Vojtěcha

7.3.1 Broumov – Velká ves (okr. Náchod)

Sloup se sochou Panny Marie – Madona Broumovská u domu č.p. 17

[62] [63]

Autor a doba vzniku:

neznámý, kolem roku 1700

Materiál:

pískovec

Objednavatelé:

Obnovy, restaurování:

1875

Epigrafická složka:

Vpředu na podstavci nápis:

O liebe

Mutter Gottes Maria

...

...

du bist so ...

dein Angesicht ist

voll der Gnaden.

Amen

Vzadu na podstavci nečitelný nápis:

R

Jose ... B...

Vlevo na podstavci nečitelný nápis.

Vpravo na podstavci nápis:

Renoviert von

Karl u. Genovefa

Kahler

1875

Prameny:

písemné zprávy o památce chybí

Literatura:

Maxová – Nejedlý – Zahradník 2002a, s. 33.

Na jednoduchém toskánském sloupu osazena vrcholová socha, která je kopií Broumovské Madony. V základních rysech se socha shoduje s gotickým originálem, Ježíšek pravou rukou žehná, v levé drží svitek. Panně Marii zcela schází levá ruka s žezlem. Oba mají na hlavách vysoké koruny. Písemné prameny o této památce mlčí, přesná datace vzniku není známa. O jejím renovování nás spravuje letopočet na podstavci. Vrcholová socha vykazuje značnou zvětralost kamene.¹¹¹

7.3.2 Broumov (okr. Náchod)

Sloup se sochou Panny Marie – Madona broumovská na Mírovém náměstí

[64] [65]

Rejst. č. ÚSKP 40132 (1958)

Autor a doba vzniku:

Jan Brokof s dílnou, sochařská výzdoba, 1706; Gottfried Bösewetter, socha Panny Marie, 1728

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

břevnovsko-broumovský klášter za opata Otmara Zinka

Obnovy, restaurování:

1844, 1897, 1960, 1990, 1992, 1994

Světecké postavy:

V nikách - sv. Benedikt, sv. Prokop, sv. Scholastika, sv. Vintíř

Na podiu – sv. Václav, sv. Markéta, sv. Hedvika, sv. Vojtěch

Epigrafická složka:

Vpředu na horním podstavci nápis:

PATRIAM HANC URBEM

A. 1171 EXTRUI COEPTAM

PER TE AB HUSSIT: OBSIDENT:

EXCIDIOQUE 1421 SERVATAM

MARIA AETERNUM PROTEGE
ITA PRECANTUR ABBAS NOC
VENTUS ET POPULUSSEMPER TUI
RENOV. A. 1844 EX MUNIFICEN
TIA AMPLISSIMI DOMINI
ABBATIS PLACIDI BENESCH
VENERABILIS CONVENTUS
ET COLLECTA PECUNIA
CIVIUM

Na plintu sv. Václava:

ST. WENZESLAUS
IOAN BROKOFF FECIT
1706

Na plintu sv. Markéty:

ST. MARGARETA

Na plintu sv. Hedviky:

ST. HEDWIGIS

Na plintu sv. Vojtěcha:

ST. ADALBERTUS

Na plintu sv. Benedikta:

ST. BENEDICTUS

Na plintu sv. Prokopa:

ST. PROCOPIUS

Na plintu sv. Scholastiky:

ST. SCHOLASTICA

Na plintu sv. Vintíře:

ST. GUNTHERUS

Vlevo na podstavci nápis:

MAGNAE MATRI

IN ECCL. CLAUSTRALIS STATUA

GRATIIS COELESTIBUS BENEFICAE

AUGENDAE DEIN PIETATIS ERGO

GRATUM AFFECTUM SUUM TESTABATUR

HAC COLUMNA

ET ECTYPO DEIPARAE ERECTO

OTHMARVS ABBAS

Andílci mají na štítech nápisy:

Andílek na čele: IN GLORIAM

Andílek vpravo: ET HONOREM

Andílek vzadu: SANCTAE

Andílek vlevo: MARIAE

Vzadu na podstavci nápis:

MARIA vol der Güttigkeit
Und Mutter der Barmhertzigkeit
Pest Hunger Krieg von unß abwend.
Erbiett unß auch ein ßeelig end.

RENOVAT. ANNO DOMINI

1896

Vpravo na podstavci nápis:

ESTO TUTRIX ET ADIUTRIX
CHRISTIANI POPULI
PACEM PRAESTA NE MOLESTA
NOS PERTURBENT SAECULI

Prameny:

DÚ Broumov, Liber memorabilium oder Gedenkbuch der Pfarrei Braunau [...] neu verlegt von P. Yvan Gily Pfarrer 1859.

NPÚ, ú.o.p. v Pardubicích, archiv, Broumov.

SOKA Náchod, FÚ Broumov, kniha 2, s. 52-53, 120-121.

SOKA Náchod, MA Broumov, kniha 276, s. 18-19.

Literatura:

Braunauer Heimatkunde 1894, s. 200; Maiwald – Webersinke 1929, s. 32; Cechner 1930, s. 188-190; Šorm – Krajča 1939, s. 100; Nejedlá 1964, s. 19-20, 26;

Das Braunauer Land 1971, s. 248; Poche 1977, s. 130; Menzel 1978, s. 248-250; Menzel 1986, s. 49-51; Vilímková – Preiss 1989, s. 193-196, 288-289; Maxová – Nejedlý – Zahradník 2002a, s. 22-32.

Sloup stojí na volném prostranství broumovského náměstí, čelní stranou obrácený k severozápadu. Základ stavby tvoří podesta čtvercového tvaru s nakoso vytočenými pilíři, mezi nimiž se nachází v nikách sochy sv. Benedikta, sv. Prokopa, sv. Scholastiky a sv. Vintíře. Na pilířích jsou pak osazeny sochy sv. Václava, sv. Markéty, sv. Hedviky a sv. Vojtěcha. Nad nikami se nachází postavičky okřídlených putti s nápisovými kartušemi. Vrcholová socha, kopie Panny Marie broumovské, se nachází na tordovaném sloupu s korintskou hlavicí. Socha je unikátní tím, že je dvojitá. Podle tradice tak opat Zinke vyhověl stížnostem měšťanů, kteří poukazovali na to, že je socha natočena čelem ke klášteru a zády k městu. Původní jednoduchá socha Panny Marie s Ježíškem tudíž byla snesena a nově umístěna na východní terasu kláštera. Roku 1728 byla slavnostně svěcena nová vrcholová socha od Gottfrieda Bösewettera, která se zde nachází dodnes. Statue je obklopena pozlacenou svatozáří. Barokní Bösewetterova verze vykazuje rustikalitu provedení. Soudě podle grafického vyobrazení¹¹² se oproti tomu původní Brokofova Madona jeví jako socha živějšího provedení s patrnějším esovitým prohnutím těla. Monument je kolem dokola obehnán kuželkovou balustrádou.

7.4 Plzeňská Madona

[66]

Mistr Krumlovské Madony, 1384 (?)

Materiál, rozměry: opuka, výška 125 cm

Plzeň (okr. Plzeň – město), kostel sv. Bartoloměje

7.4.1 Plzeň (okres Plzeň-město)

Morový sloup v severozápadním koutu Náměstí Republiky

[67] [68]

Rejst. č. ÚSKP 32164/4-177 (1963)

Autor a doba vzniku:

Kristian Widemann (řezbář), Jan Milich (kameník), Martin Novák (zedník); 1681, 1714

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

plzeňská obec

Obnovy, restaurování:

1814, 1890, 1930, 1964, 1986, 1987, 1997, 2001, 2002, 2006

Světecké postavy:

Sv. Bartoloměj, sv. Václav, sv. Roch, sv. Florián, sv. Rosalie, sv. František Xaverský, sv. Petr z Alkantary, sv. Barbora

Epigrafická složka:

Roku 1681. nákladem Plzeňské obce na odvrácení morové rány postavena, r. 1890.
a znovu r. 1931. dobrovolnými příspěvky opravena

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, evidenční list nemovité památky.

NPÚ, ú.o.p. v Plzni, restaurátorské zprávy č. 1/DZ, 3/DZ, 403, 1122, 1174, 1514, 2104, 2117.

Literatura:

Havelka 1931, s. 77-82; Poche 1980, s. 96.

Jak říká nápis na samotné památce, morový sloup v Plzni byl zbudován nákladem plzeňské obce na odvrácení morové rány.¹¹³ S tím také souvisí detail, kdy místo jablka v rukou Ježíška se nachází stylizovaná lebka – podle archivních zpráv se jednalo o přání objednavatelů.¹¹⁴ Monument je otočen průčelím k východu, na sedmkrát odstupňované podestě se nachází balustráda, jejíž rohy jsou zdobeny kamennými koulemi. Za balustrádou se nachází čtvercový podstavec, na jehož rozích jsou umístěny pilíře se sochami sv. Bartoloměje, sv. Václava, sv. Rocha a sv. Floriána. Ve střední části ústředního pilíře je umístěna ležící socha sv. Rozálie, nad kterou je umístěna nápisová deska popisující vznik památky. Na ústředním pilíři je potom umístěn samotný sloup s kompozitní hlavicí, na jehož vrcholu se nachází kopie Plzeňské Madony. Monument je dohromady vysoký cca 14 metrů. Roku 1714 byl morový sloup doplněn sochami sv. Františka Xaverského (jih), sv. Petra z Alkantary (sever) a sv. Barbory (západ). O jednotlivých opravách nás rozsáhle informuje Havelka.¹¹⁵

Význam Plzeňské Madony pro město dále dokládá i fakt, že její kopie se nachází také na barokním náhrobku rodiny Schneiderovy na hřbitově u kostela sv. Mikuláše v Plzni.¹¹⁶ Pro nedostatek informací náhrobek do katalogu nezařazují jako samostatné katalogové heslo.

7.5 Panna Marie Křtinská

[69]

Záštita Moravy

Dílo neznámého autora, 1330-1340

Materiál: kámen

Křtiny (okr. Blansko), poutní chrám Jména Panny Marie (zvaný Perla Moravy)

7.5.1 Kroměříž (okr. Kroměříž)

Socha Panny Marie Křtinské v nice domu č. 55 (č.p. 109) na Velkém náměstí¹¹⁷

[70]

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1709

Materiál:

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

SVB PATROCINIO/SANCTAE MATRIS/STANTAE DESIST/REPARTAE

Prameny:

Literatura:

Samek 2, 1999, s. 234; Perůtka 2012, s. 196-198, 200.

Socha Panny Marie Křtinské v průčelí se vztahuje k obnově domu, jehož byla patronkou. Plní zde ochrannou funkci a zároveň odkazuje na poutní místo ve Křtinách. Nápis na soklu s chronogramem vznik sochy popisuje.

7.5.2 Brno – Zábřdovice (okr. Brno-město)

Socha Panny Marie Křtinské před průčelím kostela Nanebevzetí Panny Marie
u premonstráckého kláštera

[71]

Rejst. č. ÚSKP 23182/7-57 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1736

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy a restaurování:

Epigrafická složka:

STAT ADORNATA

NOBILI PIGNORE

MARIA

VOTO HVGONIS ABBATIS

VELVTA VRORA CONSVRGES

QVAE

ANTEAECVLA QVINOQVE

SEDE MELEGIT POSVITQVE

KIRITEINAE

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Brně, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Samek 1, 1994, s. 248.

Na téměř čtvercové základně, dvakrát odstupňované, stojí hranolový sokl, který je ve spodní části konvexně tvarovaný. Na stěnách se nachází ryté rámy kasulového tvaru. Na přední straně majuskulní nápis. Sokl ukončen vyloženou profilovanou římsou, na ní osazena na oblačné základně socha Madony v mírně nadživotní velikosti. Madona oděna do volně zřaseného šatu, který zdůrazňuje pravou nakročenou nohu. Přes ramena má Panna Marie přehozený plášť, po obou bocích rozevlátý. V pravé pokrčené ruce drží žezlo. Na levé ruce sedí postava Ježíška s pravicí zdviženou k tváři Marie, levou ruku má položenou na hrudi. Hlava Ježíška je mírně zakloněna a pootočena k levému ramenu. Oba mají na hlavách knížecí koruny. Hlava Panny Marie vzpřímena, pohled směřuje dopředu. Po obou bocích Madony jsou na obláčcích andělíčích okřídlené hlavičky.

Jedná se o kvalitní barokní skulpturu, která výtvarně zhodnocuje prostor před kostelem. Nově opraveno.¹¹⁸

7.5.3 Křtiny (okr. Blansko)

Socha Panny Marie u hřbitova

[72]

Rejst. č. ÚSKP 20037/7-485 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, druhá třetina 18. století

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy a restaurování:

Epigrafická složka:

Na soklu majuskulí:

Zdrávas Maria milosti plná

bud' nám vždy nakloněna

BM

Na podnoži:

Kněžstvo města Prostějova

arch. J. Beneš Prostějov

Prameny:

NPÚ, ú.o.p. v Brně, evidenční list nemovité kulturní památky.

Literatura:

Samek 2, 1999, s. 275.

Za obcí nad silnicí, ve svahu přístupném po dvanáctistupňovém schodišti, stojí obdélná podnož s konvexní vydutou přední i zadní základnou. Na ní je osazen oválný sokl, ve spodní části rozšířený o boční stlačená volutová křídla. Na přední straně soklu se nachází plastická kartuš s erbem a korunkou. Sokl je ukončen silně vyloženou profilovanou římsou. Na podnoži stojí Panna Marie v bohatě řaseném rouchu s korunkou na hlavě. Ruce má pokrčeny v předloktí, na levici drží sedícího Ježíška, podaného v aktu, rovněž s korunkou na hlavě, jeho pravice zvednuta k žehnání, v levici drží říšské jablko. Za tělem Marie bohatě rozevlátý plášť. U pravé nohy okřídlená andílčí postava, hlava putta schází stejně jako ruce. Částečné poškození vykazuje i plášť Panny Marie.¹¹⁹ Socha Panny Marie je volná plastika životní velikosti, jedná se o pozdně barokní mírně zlidovělou sochařskou práci.

7.6 Panna Maria Področovská

[73]

Dílo neznámého autora z doby kolem roku 1380

Opuka

Dolní Ročov (okr. Louny), augustiniánský klášterní kostel Nanebevzetí Panny Marie

7.6.1 Horní Ročov (okr. Louny)

Pilíř se sochou Panny Marie v parku

[76]

Rejst. č. ÚSKP 43305/5-1387 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1713

Materiál:

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Prameny:

Literatura:

Poche 1980, s. 226.

Zdroje:

http://iispp.npu.cz/mis_public/publicDocumentDetail.htm?id=97597

Socha Panny Marie v parku v Horním Ročově je sice vztahována ke zdejšímu poutnímu místu, ale při pozorování postoje a držení Ježíška Pannou Marií pod krkem, ji lze spíše zařadit do okruhu kopií a verzí Panny Marie Svatohorské. Že se jedná o práci z první třetiny 18. století říkají i gotizující korunky na hlavách. Poche uvádí, že práce pochází z roku 1713.¹²⁰

7.6.2 Ročov (okr. Louny)

Socha Panny Marie Področovské nad hlavním vchodem do kostela Nanebevzetí Panny Marie

[75]

Rejst. č. ÚSKP 42724/5-1391 (1958)

Autor a doba vzniku:

neznámý, 1746-1750 (?)

Materiál:

pískovec

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Prameny:

Literatura:

Poche 1980, s. 226-228.

Dolnoročovský klášter Nanebevzetí Panny Marie byl založen nejstarším známým předkem pánů z Kolovrat, Albrechtem, který vlastnil v blízkosti tvrz. Základní kámen byl položen v září roku 1375, kostel byl vysvěcen roku 1380. V době husitských válek byl téměř zničen, k jeho obnově došlo mezi lety 1520-1523. Znovu opravován byl po třicetileté válce. V roce 1715 navštívil Ročov Giovanni Santini a téhož roku byl položen základní kámen k další přestavbě. Práce trvaly do roku 1718, úpravy interiéru pokračovaly i v dalších letech. Po přírodních katastrofách před polovinou 18. století byly původní klášterní budovy strženy a roku 1745 bylo započato s výstavbou nových. Jako architekt byl vybrán Kilián Ignác Dietzenhofer. Nový kostel byl hotov již roku 1755, konventní budovy o deset let později. Jestli socha Panny

Marie Področovské pochází z doby Dietzenhoferovy přestavby je otázkou, protože literatura se o ní vůbec nezmiňuje.¹²¹

7.7 Panna Maria Hejnická

[76]

Mater Formosa, Matka Spanilá, Matka Boží na pařeze

Autor neznámý, původem ze Žitavy, slohově náleží do doby kolem roku 1380

Materiál, rozměry: lipové dřevo, výška 39 cm

Hejnice (okr. Liberec), chrám Navštívení Panny Marie

7.7.1 Hejnice (okr. Liberec)

Socha Panny Marie Hejnické v průčelí chrámu Navštívení Panny Marie

[77]

Rejst. č. ÚSKP 46793/5-4274 (1958)

Autor a doba vzniku:

Materiál:

Objednavatel:

Obnovy, restaurování:

Epigrafická složka:

Prameny:

Literatura:

Poche 1977, s. 370-372.

Přesná datace sochy v průčelí chrámu není známa. Poche¹²² ji ve své topografické publikaci neuvádí a jiný recentní titul k problematice se mi nepodařilo dohledat.

Poznámky

- ¹ Ivo Kořán, Ohlasy českého gotického umění v baroku, in: Jaroslav Pešina (red.), *České umění gotické 1350-1420*, Praha 1970, s. 351-357.
- ² Ibidem, s. 351.
- ³ Ibidem, s. 353.
- ⁴ Ibidem, s. 353-354.
- ⁵ Ivo Hlobil, Neznámá skupina historizujících plastik z počátku 17. století na Olomoucku, in: *Historická Olomouc 10*, Olomouc 1995, s. 103-106.
- ⁶ Ivo Hlobil, Gotizující plastiky 17. – 18. století, in: Ivo Hlobil – Marek Perůtka (eds.), *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550. III. Olomoucko* (kat. výst.), Muzeum umění Olomouc – Arcidiecézní muzeum v Olomouci, Olomouc 1999, s. 396-401.
- ⁷ Ondřej Jakubec, Ukřižovaný ze Zašové. Několik poznámek k problematice „gotického“ survivalu a revivalu v umění 16. století, in: Radana Hamsíková – Ondřej Jakubec et al., *Ukřižovaný ze Zašové. Restaurování 2003-2007*. Olomouc 2008, s. 9-11.
- ⁸ Ibidem, s. 11.
- ⁹ Tomáš Řepa, *Kaple Božího hrobu v Čechách a na Moravě v období baroka* (magisterská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2010.
- ¹⁰ Veronika Poláková, *Černé Madony v Čechách* (bakalářská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2011.
- ¹¹ Ibidem, s. 41.
- ¹² Ibidem, s. 94.
- ¹³ Raisa Pavelová, *Středověké obrazy Madon a jejich „druhý“ život v baroku. Modelový případ obrazu Panny Marie ze Zašové*. Seminář dějin umění FF MU, Brno 2011.
- ¹⁴ Eva-Maria Landwehr, *Kunst des Historismus*. Köln-Weimar-Wien 2012.
- ¹⁵ Např. Elizabeth Clegg, Der Traum vom Glück: Die Kunst des Historismus in Europa, *Umění XLV*, 1997, s. 107-110.
- ¹⁶ Ibidem.
- ¹⁷ Benedetto Croce, Historismus a jeho dějiny, in: idem, *Historie jako myšlení a jako čin*, Brno 2006, s. 45-60.
- ¹⁸ Petr Macek, Historismus, in: *Svorník 8*, 2010, s. 5-15.
- ¹⁹ Ibidem, s. 6.
- ²⁰ Ibidem, s. 10.
- ²¹ [VK] Viktor Kotrba, heslo Historismus, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1995, s. 262-263.
- ²² Ibidem, s. 262.
- ²³ Fenomén posthumního opoždění.
- ²⁴ Záměrný návrat.
- ²⁵ Viz katalog.
- ²⁶ Viz Jakubec (pozn. 7).
- ²⁷ Ibidem, s. 10.
- ²⁸ Michael Schmidt, *Reverentia und Magnificentia. Historizität in der Architektur Süddeutschlands, Österreichs und Böhmens vom 14. bis 17. Jahrhundert*, Regensburg 1999.
- ²⁹ O typologii dále pojednává a základní pojmy vysvětluje následující kapitola této diplomové práce.
- ³⁰ Viz Schmidt (pozn. 28), s. 290-292.
- ³¹ Ibidem, s. 289.
- ³² Viz Jakubec (pozn. 7), s. 11.
- ³³ Jan Royt, *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*, Praha 2011, s. 28-29.
- ³⁴ Jan Royt, *Zahrada mariánská. Mariánská úcta ve výtvarném umění od středověku do 20. století*, Klatovy 2000.
- ³⁵ Viz Royt (pozn. 33), s. 282-283.
- ³⁶ Ibidem, s. 51.
- ³⁷ Viz Macek (pozn. 18), s. 10.

- ³⁸ Martin Pavlíček, Diokleciánovy lázně v Římě a jejich vliv na barokní architekturu a urbanismus ve střední Evropě, in: *Sborník 6*, 2008, s. 149-154.
- ³⁹ O tématu blíže: Lenka Křesadlová – Martin Pavlíček – Milan Togner – Ondřej Zatloukal, Květná zahrada, in: Ladislav Daniel – Marek Perůtka – Milan Toner, *Arcibiskupský zámek & zahrady v Kroměříži*. Kroměříž 2009, s. 123-147.
- ⁴⁰ Vítězslav Štajnochr, Typologie mariánských obrazů, soch, grafiky, in: idem, *Panna Maria Divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii. Mariánská ikonografie. Mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000, s. 21-22.
- ⁴¹ Oldřich J. Blažíček – Jiří Kropáček, *Slovník pojmů z dějin umění. Názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*, Praha 1991.
- ⁴² Viz Royt (pozn. 33).
- ⁴³ Helena Koutecká, *Stručný místopis Mariánské úcty v Čechách a na Moravě*. Praha 2010.
- ⁴⁴ Vítězslav Štajnochr, *Panna Maria Divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii. Mariánská ikonografie. Mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000.
- ⁴⁵ Ibidem, s. 141-142.
- ⁴⁶ Ibidem, s. 141.
- ⁴⁷ Josef Kopeček, *Svatá Hora*, Kostelní Vydří 2006, s. 9.
- ⁴⁸ Ibidem, s. 12.
- ⁴⁹ Ibidem, s. 17.
- ⁵⁰ Viz Štajnochr (pozn. 43), s. 141.
- ⁵¹ O tomto ikonografickém typu blíže pojednává Poláchová, viz Poláchová (pozn. 10).
- ⁵² Viz Štajnochr (pozn. 43), s. 181.
- ⁵³ Ibidem.
- ⁵⁴ Ibidem, s. 147.
- ⁵⁵ Albert Kotal, Mistr Michelské Madony – dílna, Madona s dítětem, in: Jaroslav Pešina (red.), *České umění gotické 1350-1420*, Praha 1970, s. 128.
- ⁵⁶ K ikonografii Panny Marie blíže Martin Lechner, heslo Maria, Marienbild, in: Engelbert Kirschbaum (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. 3 Laban-Ruth. Rom 1990, sl. 154-210.
- ⁵⁷ Mistr Krumlovské Madony – Plzeňská Madona, in: Nina Bažantová (ed.), *Gotika v západních Čechách (1230-1530) III.*, Praha 1996, s. 649-651.
- ⁵⁸ Ibidem, s. 649.
- ⁵⁹ Ibidem, s. 651.
- ⁶⁰ Viz Štajnochr (pozn. 43), s. 160.
- ⁶¹ Ibidem.
- ⁶² Ibidem, s. 147.
- ⁶³ Viz Kořán (pozn. 1), s. 353.
- ⁶⁴ Viz Štajnochr (pozn. 43), s. 146.
- ⁶⁵ Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech I-IV*, Praha 1977-1982.
- ⁶⁶ Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska I-II*, Praha 1994-1999.
- ⁶⁷ Viz seznam literatury na konci práce. Tituly s názvem *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře*.
- ⁶⁸ Jiří Slouka, *Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy*, Praha 2010.
- ⁶⁹ Markéta Holubová, *Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska VI, okruhy kultů poutních Madon jezuitského řádu*, Praha 2009, kartografická příloha.
- ⁷⁰ Viz Štajnochr (pozn. 43), s. 146.
- ⁷¹ NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky, zpracovatel Mgr. Petr Vácha.
- ⁷² Viz Kopeček (pozn. 47), s. 154.
- ⁷³ Viz Štajnochr (pozn. 43), s. 141.
- ⁷⁴ Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009, s. 248-249.
- ⁷⁵ Kateřina Adamcová – Vratislav Nejedlý – Zuzana Slížková et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Karlovarském kraji*, Praha 2004, s. 52.

-
- ⁷⁶ Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012, s. 462.
- ⁷⁷ Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v kraji Vysočina*, Praha 2006, s. 180.
- ⁷⁸ Ibidem.
- ⁷⁹ Farní úřad Vamberk, *Gedenk-Buch bei der Wamberger Pfarre* z roku 1844, fol. 104v-105r.
- ⁸⁰ Ibidem, fol. 186v.
- ⁸¹ NPÚ, ú.o.p. Plzeň, restaurátorská zpráva č. 443.
- ⁸² NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky, zpracovatel Mrg. Petr Vácha.
- ⁸³ Viz Kopeček (pozn. 47), s. 48.
- ⁸⁴ Ibidem, s. 48.
- ⁸⁵ Viz Maxová – Nejedlý – Zahradník (pozn. 74), s. 260.
- ⁸⁶ Maxová Ivana – Nejedlý Vratislav – Suchomel Miloš et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Ústí nad Orlicí*, Praha 1998, s. 36.
- ⁸⁷ Za tuto informaci tímto děkuji Mgr. Petru Váchovi z NPÚ ú.o.p. Středních Čech v Praze.
- ⁸⁸ NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky, zpracovatel Mgr. Petr Vácha.
- ⁸⁹ NPÚ, ú.o.p. Středních Čech v Praze, evidenční list nemovité kulturní památky, zpracovatel Mgr. Petr Vácha.
- ⁹⁰ Viz Adamcová – Gláserová Lebedová – Kovařík et al. (pozn. 76), s. 449.
- ⁹¹ Ibidem, s. 619.
- ⁹² NPÚ, ú.o.p. Plzeň, evidenční list nemovité kulturní památky, zpracovatel neuveden.
- ⁹³ DA Litoměřice, Fary I., Podmokly-Rozbělesy.
- ⁹⁴ Viz Adamcová – Gláserová Lebedová – Kovařík et al. (pozn. 76), s. 109.
- ⁹⁵ Poche 1, 1977, s. 92-94.
- ⁹⁶ Ibidem.
- ⁹⁷ Za tuto informaci tímto děkuji PhDr. Vítu Honysovi z NPÚ, ú.o.p. v Ústí nad Labem.
- ⁹⁸ Viz Adamcová – Gláserová Lebedová – Kovařík et al. (pozn. 76), s. 336.
- ⁹⁹ Ibidem, s. 384.
- ¹⁰⁰ Ibidem, s. 846.
- ¹⁰¹ Ibidem, s. 415.
- ¹⁰² Ibidem, s. 990.
- ¹⁰³ Ibidem, s. 878.
- ¹⁰⁴ Informace převzata z: <http://www.npu.cz/barokni-socha/vsechna-dila-a-mista/vypis/detail/210/>
Vyhledáno dne 16. ledna 2013.
- ¹⁰⁵ DA Litoměřice, Fary I., Bohosudov. SOka Teplice, FÚ Bohosudov, kniha 2.
- ¹⁰⁶ Viz Adamcová – Gláserová Lebedová – Kovařík et al. (pozn. 76), s. 924.
- ¹⁰⁷ Ibidem, s. 968.
- ¹⁰⁸ Ibidem, s. 841.
- ¹⁰⁹ Ibidem, s. 842.
- ¹¹⁰ Ibidem, s. 743.
- ¹¹¹ Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Náchod*, Praha 2002, s. 33.
- ¹¹² Ibidem, s. 25.
- ¹¹³ Antonín Havelka, *Nové zvony plzeňské*, Plzeň 1931, s. 77.
- ¹¹⁴ Ibidem, s. 80.
- ¹¹⁵ Ibidem, s. 77-79.
- ¹¹⁶ Viz Mistr Krumlovské Madony (pozn. 57), s. 649.
- ¹¹⁷ Za upozornění na tuto sochu a poskytnuté materiály srdečně děkuji Mgr. Martinu Pavlíčkovi, Ph.D.
- ¹¹⁸ NPÚ, ú.o.p. Brno, evidenční list nemovité kulturní památky, zpracovatel L. Lefnerová.
- ¹¹⁹ NPÚ, ú.o.p. Brno, evidenční list nemovité kulturní památky, zpracovatel L. Lefnerová.
- ¹²⁰ Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech IV.*, Praha 1980, s. 226.

¹²¹ Karel Mareš, *Poutní místo Dolní Ročov*, Praha 1998.

¹²² Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech I.*, Praha 1977, s. 370-372.

Seznam pramenů

Děkanské úřady

DÚ Broumov, Liber memorabilium oder Gedenkbuch der Pfarrei Braunau [...] neu verlegt von P. Yvan Gily Pfarrer 1859.

DÚ Velešín, Liber Memorabilium Ecclesiae, Parochiae Weleschisis.

Diecézní archivy

DA Litoměřice, Fary I., Bohosudov.

DA Litoměřice, Fary I., Bořislav.

DA Litoměřice, Fary I., Březno.

DA Litoměřice: Fary I., Kozly.

DA Litoměřice, Fary I., Podmokly-Rozbělesy.

DA Litoměřice, Fary I., Přísečnice.

DA Litoměřice, Fary I., Svádov.

DA Litoměřice, Fary I., Světec.

DA Litoměřice, Fary I., Vysočany.

DA Litoměřice, Fary I., Žatec.

DA Litoměřice, Historia Residentiae Societatis Jesu Beatae Virginis Dolorosae (vulgo Mariaescheinensis) sub Krupna.

Heimatbuch des Kreises Luditz, München s. d.

Farní úřady

FÚ Vamberk, Gedenk-Buch bei der Wamberger Pfarre z roku 1844.

Městské archivy

MA Bochov, č. 2101.

Městské úřady

MÚ Počátky, Kronika Městského národního výboru v Počátkách. Kniha 3.

MÚ Počátky, Kronika Městského národního výboru v Počátkách. Kniha 5.

MÚ Počátky, Memorabilien-Buch der Stadt Gemeinde Potschatek.

Národní archiv Praha

NA, APA I., kart. 1090.

NA, APA I., sign. A 4/12.

NA, ČFVU, kart. 180, fasc. 258, období 1965-1966.

NA, ČFVU, kart. 272, fasc. 432, období 1969.

NA, ČFVU, kart. 324, fasc. 455, období 1971.

NA, ČFVU, kart. 577, fasc. 453, období 1978.

NA, ČFVU, kart. 771, fasc. 544, období 1982.

NA, ČFVU, kart. 1158, fasc. 30, období 1987-1988.

NA, ČFVU, kart. 1, fasc. 11, období 1989-1990.

NA, ČFVU, kart. 1, fasc. 18, období 1989-1990.

NA, ČG, kart. 461, sign. 38/194/5.

NA, PÚ/R, kart. 89.

NA, ŘSRF/P, kart. 2083, inv. č. 8844.

NA, SPS, kart. 410.

NA, SPS, kart. 542.

NA, SPS, kart. 617.

Národní památkový ústav, ú.o.p. v Brně

Evidenční list nemovité kulturní památky 20037/7-485.

Evidenční list nemovité kulturní památky 23182/7-57.

Restaurátorská zpráva inv. č. 815/5.

Restaurátorská zpráva inv. č. 815/6.

Restaurátorská zpráva inv. č. 815/7.

Restaurátorská zpráva inv. č. 838.

Spisovna, Počátky.

Národní památkový ústav, ú.o.p. v Českých Budějovicích

Evidenční list nemovité kulturní památky 15476/3-2587.

Restaurátorská zpráva inv. č. 2474.

Národní památkový ústav, ú.o.p. v Pardubicích

Archiv, Broumov.

Národní památkový ústav, ú.o.p. v Plzni

Archiv, Bochov.

Evidenční list nemovité kulturní památky 2539/2.

Evidenční list nemovité kulturní památky 15434/4-452.

Evidenční list nemovité kulturní památky 24031/4-1966.

Evidenční list nemovité kulturní památky 29564/2-2761.

Evidenční list nemovité kulturní památky 32164/4-177.

Evidenční list nemovité kulturní památky 32246/2-2109.

Evidenční list nemovité kulturní památky 32291/4-404.

Restaurátorská zpráva č. 1/DZ.

Restaurátorská zpráva č. 3/DZ.

Restaurátorská zpráva č. 10.

Restaurátorská zpráva č. 403.

Restaurátorská zpráva č. 443.

Restaurátorská zpráva č. 2024.

Restaurátorská zpráva č. 1113.

Restaurátorská zpráva č. 1122.

Restaurátorská zpráva č. 1174.

Restaurátorská zpráva č. 1514.

Restaurátorská zpráva č. 2104.

Restaurátorská zpráva č. 2117.

Národní památkový ústav, ú.o.p. Středních Čech v Praze

Evidenční list nemovité kulturní památky 21927.

Evidenční list nemovité kulturní památky 13972/2-2724.

Evidenční list nemovité kulturní památky 19626/2-1915.

Evidenční list nemovité kulturní památky 21011/2-2542.

Národní památkový ústav, ú.o.p. v Ústí nad Labem

Evidenční list nemovité kulturní památky 25345/5-710.

Průvodní zpráva o přemístění plastiky z Vysočan.

Průvodní zpráva o přemístění plastik z Brančíků do Místa.

Restaurátorská zpráva č. 1015/R.

Restaurátorská zpráva č. 1016/R.

Restaurátorská zpráva č. 1372/R.

Restaurátorská zpráva č. 1446/R.

Restaurátorská zpráva č. 1554/R.

Restaurátorská zpráva č. 1880/R.

Restaurátorská zpráva č. 2055/R.

Restaurátorská zpráva z roku 1988.

Restaurátorská zpráva z roku 1990.

Obecní úřady

OÚ Hnátnice, Kronika obce Hnátnice z roku 1930, I.

OÚ Ústí nad Orlicí, referát kultury, spisy týkající se mariánského pilíře.

Státní oblastní archivy

SOA Třeboň, pobočka Jindřichův Hradec, Žirovnice, kart. 43.

SOA Zámorsk, Biskupská konzistoř Hradec Králové, protokol zasedání konzistoře 1749.

Státní okresní archiv Český Krumlov

SOkA Český Krumlov, FÚ Velešín, Liber I. Memorabilium Parochiae Weleschin sub optime merito T.P. Theophilo Hostaunsky coeptus 1735.

SOkA Český Krumlov, MA Velešín, kniha 1.

Státní okresní archiv Děčín

SOkA Děčín, Fotografická pozůstalost Franze Queißeira, poř. č. 169, kat. č. 39/169.

Státní okresní archiv Náchod

SOkA Náchod, FÚ Broumov, kniha 2.

SOKA Náchod, MA Broumov, kniha 276.

Státní okresní archiv Pelhřimov

SOKA Pelhřimov, DÚ Počátky, kniha 1.

SOKA Pelhřimov, MA Počátky, hlavní kniha z roku 1868.

Státní okresní archiv Teplice

SOKA Teplice, DÚ Duchcov, kniha 1.

SOKA Teplice, DÚ Duchcov, kniha 41.

SOKA Teplice, DÚ Teplice, kart. 1, inv. č. 72.

SOKA Teplice, FÚ Bohosudov, kniha 2.

SOKA Teplice, FÚ Bořislav, kart. 9, inv. č. 125.

Státní okresní archiv Karlovy Vary

SOKA Karlovy Vary, AM Bochov, Gedenkbuch der Stadt Buchau.

Ostatní prameny

Archiv restaurátora Bořivoje Raka, restaurátorská zpráva z roku 1982.

Seznam literatury

Adamcová – Nejedlý – Slížková 2004

Kateřina Adamcová – Vratislav Nejedlý – Zuzana Slížková et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Karlovarském kraji*, Praha 2004.

Adamcová – Gläserová Lebedová – Kovařík 2012

Kateřina Adamcová – Zdenka Gläserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

Bažantová 1996

Nina Bažantová (ed.), *Gotika v západních Čechách (1230-1530) III.*, Praha 1996.

Bervic – Peer – Vařeka 1960

R. Bervic – P. Peer – J. Vařeka, *Kulturní památky Teplicka*, Teplice 1960.

Bílek – Kálal

Josef Bílek – Jiří Kálal, *Milevsko a okolí od A do Ž*, Milevsko 2000.

Binterová 1996

Zdena Binterová, *Zaniklé obce Chomutovska V*, Chomutov 1996.

Binterová 1999a

Zdena Binterová, *Od Vejprt po Medětec*, Chomutov 1999.

Binterová 1999b

Zdena Binterová, *Zaniklé obce Chomutovska ve fotografiích I.*, Chomutov 1999.

Binterová 1999c

Zdena Binterová, *Zaniklé obce Chomutovska ve fotografiích II.*, Chomutov 1999.

Binterová 2001

Zdena Binterová, *Strupčice*, Chomutov 2001.

Binterová 2002

Zdena Binterová a kol., *Obce chomutovského okresu*, Chomutov 2002.

Birnbaumová 1940

Alžběta Birnbaumová, *Svatá Hora*, Praha 1940.

Blažíček 1958

Oldřich J. Blažíček, *Sochařství baroku v Čechách. Plastika 17. a 18. věku*, Praha 1958.

Blažíček – Kropáček 1991

Oldřich J. Blažíček – Jiří Kropáček, *Slovník pojmů z dějin umění. Názvosloví a tvarosloví architektury, sochařství, malby a užitého umění*, Praha 1991.

Braunauer Heimatkunde 1894

Braunauer Heimatkunde, Broumov 1894.

Brejchová – Steinová 2001

Nataša Brejchová-Steinová, *Zjánštěná item zjančená léta na Děčínsku*, Děčín 2001.

Cechner 1930

Antonín Cechner, *Soupis památek historických a uměleckých v Republice československé A. Země Česká 45. Politický okres broumovský*, Praha 1930.

Cibulka – Sokol 1935

Josef Cibulka – Jan Sokol, *Soupis památek historických a uměleckých v Republice Československé, A. Země Česká, 47. Okres lanškrounský*, Praha 1935.

Clegg 1997

Elizabeth Clegg, *Der Traum vom Glück: Die Kunst des Historismus in Europa*, *Umění XLV*, 1997, s. 107-110.

Croce 2006

Benedetto Croce, *Historie jako myšlení a jako čin*, Brno 2006.

Černý 1993

Jiří Černý, *Svatý Jan Nepomucký ve výtvarném umění na Pelhřimovsku*, Pelhřimov 1993.

Černý 2004

Jiří Černý, *Poutní místa Českobudějovicka a Novohradska*, České Budějovice 2004.

Černý 2006

Jiří Černý, *Poutní místa jižních Čech*, České Budějovice 2006.

Das Braunauer Land 1971

Das Braunauer Land, Forchheim 1971.

Dibelková 2005

Irena Dibelková, *Poutní místa na Moravě, ve Slezsku*, Praha 2005.

Hamsíková – Jakubec 2008

Radana Hamsíková – Ondřej Jakubec et al., *Ukřižovaný ze Zašové. Restaurování 2003-2007*, Olomouc 2008.

Havelka 1931

Antonín Havelka, *Nové zvony plzeňské*. Plzeň 1931.

Heimatkunde 1931

Heimatkunde des Bezirkes Komotau II. *Kultur* 6. Ludwig Schellberger, *Die Kunstdenkmäler*, Chomutov 1931.

Hlobil 1995

Ivo Hlobil, Neznámá skupina historizujících plastik z počátku 17. století na Olomoucku, in: *Historická Olomouc 10*, Olomouc 1995, s. 103-106.

Hlobil 1999

Ivo Hlobil, Gotizující plastiky 17. – 18. století, in: Ivo Hlobil – Marek Perůtka (eds.), *Od gotiky k renesanci: výtvarná kultura Moravy a Slezska 1400-1550*. III. Olomoucko (kat. výst.), Muzeum umění Olomouc – Arcidiecézní muzeum v Olomouci, Olomouc 1999, s. 396-401.

Holas 1929

F. X. Holas, *Dějiny Svaté Hory*, Příbram 1929.

Holubová 2009

Markéta Holubová, *Etnografický atlas Čech, Moravy a Slezska VI, okruhy kultů poutních Madon jezuitského řádu*, Praha 2009.

Hora Svaté Kateřiny 1978

Hora Svaté Kateřiny 1528-1978. 450. výročí povýšení Hory Svaté Kateřiny na město, Most 1978.

Horyna – Royt – Hyhlík

Mojmír Horyna – Jan Royt – Vladimír Hyhlík, *Křtiny: Poutní kostel Jména Panny Marie*, Velehrad 1994.

Jakubec 2008

Ondřej Jakubec, Ukřižovaný ze Zašové. Několik poznámek k problematice „gotického“ survivalu a revivalu v umění 16. století, in: Radana Hamsíková – Ondřej Jakubec et al., *Ukřižovaný ze Zašové. Restaurování 2003-2007*. Olomouc 2008, s. 9-11.

Janda 1892

Antonín Janda, *Dějiny města Budyně nad Ohří*, Roudnice 1892.

Jirásek – Nejedlý – Suchomel 1999

Luděk Jirásek – Vratislav Nejedlý – Miloš Suchomel et al., Mariánské a další světecké sloupy v okrese Trutnov, in: *Ročenka Státního okresního archivu v Trutnově*, 1998, Trutnov 1999.

Kalista 2001

Zdeněk Kalista, *Česká barokní pout'*, Žďár nad Sázavou 2001.

Kopeček 2002

Josef Kopeček, Příčiny chybné interpretace výstavby Svaté Hory, *Podbrdsko IX*, 2002.

Kopeček 2006

Josef Kopeček, *Svatá Hora*, Kostelní Vydří 2006.

Kořán 1970

Ivo Kořán, Ohlasy českého gotického umění v baroku, in: Jaroslav Pešina (red.), *České umění gotické 1350-1420*, Praha 1970.

Kotrba 1995

Viktor Kotrba, heslo Historismus, in: Anděla Horová (ed.), *Nová encyklopedie českého výtvarného umění*, Praha 1995, s. 262-263.

Koutecká 2010

Helena Koutecká, *Stručný místopis Mariánské úcty v Čechách a na Moravě*. Praha 2010.

Kreuz s.d.

Adolf Kreuz, *Geschichte der Stadt Dux*, Duchcov s. d.

Křesadlová – Pavlíček – Togner - Zatloukal 2008

Lenka Křesadlová – Martin Pavlíček – Milan Togner – Ondřej Zatloukal, Květná zahrada, in: Ladislav Daniel – Marek Perůtka – Milan Toner, *Arcibiskupský zámek & zahrady v Kroměříži*. Kroměříž 2009, s. 123-147.

Kytka 1940

Josef Kytka, *Milevsko a jeho kraj*, Milevsko 1940.

Landfwehr 2012

Eva-Maria Landfwehr, *Kunst des Historismus*, Koeln 2012.

Lechner 1990

Martin Lechner, heslo Maria, Marienbild, in: Engelbert Kirschbaum (ed.), *Lexikon der christlichen Ikonographie*, Bd. 3 Laban-Ruth. Rom 1990, sl. 154-210.

Macek 2010

Petr Macek, Historismus, in: *Svorník 8*, 2010, s. 5-15.

Macek – Zahradník 2003

Petr Macek – Pavel Zahradník, Barokní architekt a stavitel Václav Špaček, *Průzkumy památek* 10, 2003, č. 2.

Mainwald – Webersinke 1929

V. Maiwald - Rud. Webersinke, *Führer durch Braunau i B.*, Broumov 1929.

Mareš – Trylč 1998

Karel Mareš – Václav Trylč, *Poutní místo Dolní Ročov*, Praha 1998.

Mareš – Sedláček 1918

F. Mareš – J. Sedláček, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém 41. Politický okres Krumlovský 1. Okolí Krumlova*, Praha 1918.

Mariánek 1972

Vladimír Mariánek, *Křtiny: historie a okolí*, Křtiny 1972.

Matějka 1898

Bohumil Matějka, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém 4. Politický okres Roudnický 1*, Praha 1898.

Maxová – Nejedlý – Suchomel 1997

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Miloš Suchomel, et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Svitavy*, Praha 1997

Maxová – Nejedlý – Suchomel 1998a

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Miloš Suchomel et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Ústí nad Orlicí*, Praha 1998.

Maxová – Nejedlý – Suchomel 1998b

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Miloš Suchomel et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy v okrese Havlíčkův Brod*, in: *Havlíčkobrodsko: vlastivědný sborník*, 1998, roč. 14, s. 5-49.

Maxová – Nejedlý – Zahradník 1999

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Rychnov nad Kněžnou*, Praha 1999.

Maxová – Nejedlý – Zahradník 2000

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Hradec Králové*, Praha 2000.

Maxová – Nejedlý – Zahradník 2002a

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Náchod*, Praha 2002.

Maxová – Nejedlý – Zahradník 2002b

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okresech Chrudim a Pardubice*, Praha 2002.

Maxová – Nejedlý – Zahradník 2006

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v kraji Vysočina*, Praha 2006.

Maxová – Nejedlý – Zahradník 2009

Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009.

Menzel 1978

Beda Franz Menzel, *Abt Othmar Daniel Zinke (1700-1738), ein Prälat des böhmischen Barocks*, Ottobeuren 1978.

Menzel 1986

Beda Franz Menzel, Abt Othmar Daniel Zinke und die Ikonographie seinen Kirchen in Břevnov-Braunau-Wahlstatt, *Studien und Mitteilungen zur Geschichte des Benediktiner-Ordens und seiner Zweige* 97, 1986, Sonderdruck, St. Ottilien 1986.

Musil – Volák 1984

František Musil – Vlastimil Volák, *Kulturní památky okresu Ústí nad Orlicí II*, Vysoké Mýto – Ústí nad Orlicí 1984.

Navrátil 1933

František Navrátil, K odstranění kašny sv. Jana Nepomuckého v Počátkách, *Za starou Prahu. Věstník pro ochranu památek* 17, 1933, s. 24.

Nejedlá 1964

Věra Nejedlá, Příspěvek k dílu Jana Brokofa, *Umění XII*, 1964, s. 19-20, 26.

Nejedlý – Suchomel – Zahradník 1994

Vratislav Nejedlý – Miloš Suchomel – Pavel Zahradník, Mariánské a další světecké sloupy na Jičínsku, in: *Z Českého ráje a Podkrkonoší*, 1994, roč. 7, s. 131-156.

Nejedlý – Suchomel – Zahradník 1995

Vratislav Nejedlý - Miloš Suchomel – Pavel Zahradník, Mariánské a další světecké sloupy na Semilsku, in: *Z Českého ráje a Podkrkonoší*, 1995, roč. 8, s. 167-194.

Nejedlý – Zahradník 2003

Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Libereckém kraji (okresy Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec a Semily)*, Praha 2003.

Nejedlý – Zahradník 2008

Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Pardubickém kraji*, Praha 2008.

Novohradské hory 2006

Novohradské hory a novohradské podhůří. Příroda – historie – život, Praha 2006.

Odehnal 2004

František Odehnal, *Poutní místa Moravy a Slezska*, Rosice u Brna 2004.

Opitz 1924

Josef Opitz, *Alte Kunst der Bezirke Kaaden – Preißenitz*, Kadaň 1924.

Opitz 1943

Josef Opitz, *Kurze Kunsttopographie des Landkreises Preßnitz*, in: Josef Spinler (ed.), *Kleine Heimatkunde des Landkreises Preßnitz*, Žatec – Chomutov 1943, s. 82.

Pavelová 2011

Raisa Pavelová, *Středověké obrazy Madon a jejich „druhý“ život v baroku. Modelový případ obrazu Panny Marie ze Zašové*. Seminář dějin umění FF MU, Brno 2011.

Pavlíček 2008

Martin Pavlíček, *Diokleciánovy lázně v Římě a jejich vliv na barokní architekturu a urbanismus ve střední Evropě*, in: *Sborník 6*, 2008, s. 149-154.

Pekař 1969

Miloslav Pekař, *Památky okresu Ústí nad Orlicí*, Ústí nad Orlicí 1969.

Perůtka 2012

Marek Perůtka (ed.), *Kroměříž. Historické město a jeho památky*, Kroměříž 2012.

Pešina 1970

Jaroslav Pešina (red.), *České umění gotické 1350-1420*, Praha 1970.

Podlaha – Šittler 1898

Antonín Podlaha – Eduard Šittler, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém 5. Politický okres Milevský*, Praha 1898.

Podlaha 1901

Antonín Podlaha, *Soupis památek v okrese Příbramském*, Praha 1901.

Podlaha 1907

Antonín Podlaha, *Posvátná místa království českého I.*, Praha 1907.

Poche 1977

Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech I, A-J*, Praha 1977.

Poche 1978

Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech II, K-O*, Praha 1978.

Poche 1980

Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech III, P-Š*, Praha 1980.

Poche 1982

Emanuel Poche (ed.), *Umělecké památky Čech IV, T-Ž*, Praha 1982.

Poláková 2011

Veronika Poláková, *Černé Madony v Čechách* (bakalářská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2011.

Royt 1993

Jan Royt, *České nebe: topografie poutních míst barokních Čech*, Praha 1993.

Royt 2000

Jan Royt, *Zahrada mariánská. Mariánská úcta ve výtvarném umění od středověku do 20. století*, Klatovy 2000.

Royt 2011

Jan Royt, *Obraz a kult v Čechách 17. a 18. století*, Praha 2011.

Řepa 2010

Tomáš Řepa, *Kaple Božího hrobu v Čechách a na Moravě v období baroka* (magisterská diplomová práce), Katedra dějin umění FF UP, Olomouc 2010.

Samek 1994

Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska I, A-I*, Praha 1994.

Samek 1999

Bohumil Samek (ed.), *Umělecké památky Moravy a Slezska II, J-N*, Praha 1999.

Schmidt 1999

Michael Schmidt, *Reverentia und Magnificentia. Historizität in der Architektur Süddeutschlands, Österreichs und Böhmens vom 14. bis 17. Jahrhundert*, Regensburg 1999.

Slouka 2010

Jiří Slouka, *Mariánské a morové sloupy Čech a Moravy*, Praha 2010.

Sloup 1983

Stanislav Sloup, *Skulptura 17. a 18. století na Příbramsku a Březnicku*, diplomová práce FF UK, Praha 1983.

Soukup 1903

Josef Soukup, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém 18. Politický okres Pelhřimovský*, Praha 1903.

Šorm – Krajča 1939

Antonín Šorm – Antonín Krajča, *Mariánské sloupy v Čechách a na Moravě*, Praha 1939.

Štajnochr 2000

Vítězslav Štajnochr, *Panna Maria Divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii, mariánská ikonografie, mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000.

Träger 1993

Gertrud Träger, *Kreis Luditz*, Eichstätt 1993.

Tscherney 1900

Anton Tscherney, *Schwaden a. d. Elbe geographisch u. geschichtlich dargestellt*, Ústí nad Labem 1900.

Tutte 1904

Karl Tutte, *Der politische Bezirk Saaz. Eine Heimatkunde*, Žatec 1904.

Veselý

Stanislav Veselý, *Z historie Počátecka a Žirovnicka*, Žirovnice – Počátky s. d.

Veselý – Chadim – Tausch

Stanislav Veselý – Karel Chadim – Jaromír Tausch, *700 let Počátek*, Počátky s. d.

Vilímková – Preiss 1989

Milada Vilímková – Pavel Preiss, *Ve znamení břevna a růží. Historický, kulturní a umělecký odkaz benediktinského opatství v Břevnově*, Praha 1989.

Vinklát 2011

Pavel Vinklát, *Hejnice*, Hejnice 2011.

Vlček 1997

Pavel Vlček, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997.

Wolf 2010

Jiří Wolf, *Nápisy jako pramen k dějinám zbožnosti v německy mluvících oblastech Čech v 18. a 19. století na příkladu Teplicka*, *Český lid* 97, 2010, s. 163-164.

Zapletal 1941

Tomáš Zapletal, *Sborník starožitného města Počátek I. Průvodce, památky, zajímavosti*, Jindřichův Hradec 1941.

Zrůbek 1996

Rudolf Zrůbek, *Kamenná svědectví doby. Baroko v kraji Orlických hor*, Rychnov nad Kněžnou 1996.

Elektronické zdroje

http://iispp.npu.cz/mis_public/homepage.htm

<http://monumnet.npu.cz/pamfond/hledani.php>

Seznam obrazových příloh

1/ Arnošt z Pardubic (?), Panna Marie Svatohorská, 1. polovina 14. století, Svatá Hora u Příbrami – hlavní oltář poutního chrámu Panny Marie. Převzato z: Vítězslav Štajnochr, *Panna Maria Divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii, mariánská ikonografie, mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000.

2/ Neznámý autor, mariánský sloup, 1661, Svatá Hora u Příbrami, celkový pohled. Převzato z: Josef Kopeček, *Svatá Hora*, Kostelní Vydří 2006.

3/ Neznámý autor, mariánský sloup, 1661, Svatá Hora u Příbrami, vrcholové sousoší. Převzato z: Josef Kopeček, *Svatá Hora*, Kostelní Vydří 2006.

4/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), 1668, Klášterec nad Ohří, celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

5/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), 1668, Klášterec nad Ohří, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

6/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie (Madona), 1678, Křižanov, vrcholové sousoší. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009.

7/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie – Madona Svatohorská, 1685, Bočov, vrcholové sousoší. Převzato z:

<http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/bochov-sloup-se-sochou-panny-marie/>

Staženo dne 20. ledna 2013.

8/ Pavel Ignác Bayer, Johann Ulrich Mannes, Ondřej Filip Quittainer, Březnický portál, 1707, Svatá Hora u Příbrami, celkový pohled. Převzato z: Josef Kopeček, *Svatá Hora*, Kostelní Vydří 2006.

9/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), 1708, Příbram, celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gläserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

10/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), 1708, Příbram, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gläserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

11/ Neznámý autor, mariánský sloup, 1713 (?), Mnichovice, vrcholové sousoší. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

12/ Neznámý autor, sloup se sousoším Nejsvětější Trojice a Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), 1719, Budyně nad Ohří, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gläserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

13/ František Baugut, pilíř se sousoším sv. Jana Napomuckého, 1720, Počátky, reliéfní vyobrazení Panny Marie svatohorské. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v kraji Vysočina*, Praha 2006.

14/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie (Svatohorské), 1723, 1741 (?), Vamberk, celkový pohled. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Rychnov nad Kněžnou*, Praha 1999.

15/ Neznámý autor, socha Panny Marie Svatohorské, 1726, Spálené Poříčí, celkový pohled. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

16/ Neznámý autor, pilíř se sochou Panny Marie (Madona Svatohorská) a sochami světců, 1729, 1765, Velešín, celkový pohled. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009.

17/ Neznámý autor, pilíř se sochou Panny Marie (Madona Svatohorská) a sochami světců, 1729, 1765, Velešín, vrcholové sousoší. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009.

18/ Neznámý autor, socha Panny Marie Svatohorské, 1719, 1730, Všetaty, celkový pohled. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

19/ Pavel Ignác Bayer, Jan Oldřich Mayer, Johann Ulrich Mannes, Pražský portál, 1732, Svatá Hora u Příbrami, socha Panny Marie v nice. Převzato z: Josef Kopeček, *Svatá Hora*, Kostelní Vydří 2006.

20/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie Svatohorské, 1735, 2005, Něžovice, celkový pohled. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Jihočeském kraji*, Praha 2009.

21/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie Svatohorské, 1735, 2005, Něžovice, vrcholové sousoší. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Jihočeském kraji*, Praha 2009.

22/ Neznámý autor, pilíř se sochou Panny Marie Svatohorské, 1749, Hnátnice, celkový pohled. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

23/ Neznámý autor, pilíř se sochou Panny Marie Svatohorské, 1749, Hnátnice, vrcholové sousoší. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

24/ Krištof Knopf, sousoší Panny Marie, 1749-1750, Rakovník, celkový pohled. Převzato z: <http://plajzka.blog.cz/galerie/rakovnik/obrazek/42821080> Staženo dne 20. ledna 2013.

25/ Krištof Knopf, sousoší Panny Marie, 1749-1750, Rakovník, vrcholové sousoší.

Převzato z:

http://rakovnický.denik.cz/galerie/foto.html?mm=marianskysloup_rekonstrukcera_2 Staženo dne 20. ledna 2013.

26/ Neznámý autor, mariánský sloup, 1758, Poděbrady, sokl. Převzato z:

<http://www.turistika.cz/fotogalerie/45441/podebrady-mariansky-sloup#407748>

Staženo dne 20. ledna 2013.

27/ Neznámý autor, socha Panny Marie Svatohorské, 1760, Nové Mitrovice, celkový pohled. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

28/ Neznámý autor, socha Panny Marie Svatohorské, 1766, Trpísty, celkový pohled.

Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

29/ Neznámý autor, socha Panny Marie Svatohorské, 1769, Nymburk, celkový pohled. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

30/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie Svatohorské, 1771, Počátky, vrcholové sousoší. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v kraji Vysočina*, Praha 2006.

31/ Neznámý autor, torzo sloupu se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), 1795, Vysočany, celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

32/ Neznámý autor, torzo sloupu se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), 1795, Vysočany, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

33/ Neznámý autor, pilíř se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), kolem 1800, Brníkov, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

34/ Neznámý autor, torzo sloupu se sochou Panny Marie s Ježíškem (Madona Svatohorská), 18. století, Kozly, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

35/ J. Hofmann, socha Panny Marie Svatohorské, bez datace, Mléčice, vrcholové sousoší. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

36/ Neznámý autor, kopie Bohosudovské Piety z 18. století. Převzato z: http://www.dorotheum.com/cz/aukce-detail/aukce-9270-kunst-und-antiquitaten-prag/lot-1263389-gnadenbild-der-schmerzhaften-mutter-von-mariaschein.html?no_cache=1

Staženo dne 20. ledna 2013.

37/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety Bohosudovské, 1600 (?), Děčín IV-
Podmokly, část sloupu s vrcholovým sousoším. Převzato z: Kateřina Adamcová –
Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další
světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

38/ Neznámý autor, sloup s řezbou Piety Bohosudovské, kolem 1700 (?),
Mikulášovice, torzo sloupu. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová
Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře
v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

39/ Neznámý autor, sloup s řezbou Piety Bohosudovské, kolem 1700 (?),
Mikulášovice, řezba Piety. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová
Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře
v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

40/ Neznámý autor, socha Bohosudovské Piety nad vstupní bránou, počátek
18. století (?), Krupka – místní část Bohosudov, nika se sochou. Převzato z:
<http://www.forbelsky.com/galerie/bohosudov/ipage00003.htm> Staženo dne
20. ledna 2013.

41/ Neznámý autor, socha Bohosudovské Piety v průčelí chrámu, počátek 18. století
(?), Krupka – místní část Bohosudov, nika se sochou. Převzato z:
<http://www.forbelsky.com/galerie/bohosudov/ipage00005.htm> Staženo dne
20. ledna 2013.

42/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety (Bohosudovské), 1707, Bezděkov,
celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová –
Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém
kraji*, Praha 2012.

43/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety (Bohosudovské), 1707, Bezděkov, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

44/ Neznámý autor, torzo sloupu se sousoším Piety (Bohosudovské), 1712, Místo (původně Brančíky), celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

45/ Neznámý autor, torzo sloupu se sousoším Piety (Bohosudovské), 1712, Místo (původně Brančíky), vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

46/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety (Bohosudovské), 1716, Strupčice (původně Kralupy), celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

47/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety (Bohosudovské), 1716, Strupčice (původně Kralupy), vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

48/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety Bohosudovské, 1720, Bořislav, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a piliře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

49/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety (Bohosudovské), 1726, Vejprty (původně Přísečnice), celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

50/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety (Bohosudovské), 1726, Vejprty (původně Přísečnice), vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

51/ Neznámý autor, pilíř se sousoším Piety (Bohosudovské), 1729, Hora Svaté Kateřiny, celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

52/ Neznámý autor, pilíř se sousoším Piety (Bohosudovské), 1729, Hora Svaté Kateřiny, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

53/ Ondřej Dubke, Václav Špaček, Tobias Werner, sloup se sousoším Piety Bohosudovské a sochami sv. Tří králů, 1729, Ústí nad Labem – Střekov, celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

54/ Neznámý autor, pilíř se sousoším Nejsvětější Trojice a se sv. Františkem Xaverským, 1743, Duchcov, celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

55/ Neznámý autor, pilíř se sousoším Nejsvětější Trojice a se sv. Františkem Xaverským, 1743, Duchcov, reliéf Bohosudovské Piety. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

56/ Neznámý autor, socha Piety (Bohosudovské), 1764, Malhostice, celkový pohled. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

57/ Neznámý autor, pilíř se sousoším Piety Bohosudovské, 1793, Maršov, celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

58/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety (Bohosudovské ?), 2. polovina 18. století, Světec, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

59/ Neznámý autor, pilíř se sousoším Piety Bohosudovské, 18. století, Bohosudov, celkový pohled. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

60/ Neznámý autor, sloup se sousoším Piety (Bohosudovské), 18. století, Žatec, vrcholové sousoší. Převzato z: Kateřina Adamcová – Zdenka Gláserová Lebedová – Viktor Kovařík et al., *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v Ústeckém kraji*, Praha 2012.

61/ Mistr Michelské Madony, Madona z Broumova, polovina 14. století, Národní galerie v Praze. Převzato z:
<http://udu.ff.cuni.cz/soubory/galerie/01%20Cechy/Ottova%20-%20socharstvi%20doby%20lucemburku/slides/03%20Mistr%20Michelske%20Madony,%20Madona%20z%20Broumova%20%28I%29,%201330-1350.html> Staženo dne 20. ledna 2013.

62/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie – Madona Broumovská, kolem roku 1700, Broumov – Velká Ves, celkový pohled. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Náchod*, Praha 2002.

63/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie – Madona Broumovská, kolem roku 1700, Broumov – Velká Ves, vrcholové sousoší. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Náchod*, Praha 2002.

64/ Jan Brokof s dílnou, Gottfried Bösewetter, sloup se sochou Panny Marie – Madona Broumovská, Broumov, 1706, 1728, celkový pohled. Převzato z: Ivana Maxová – Vratislav Nejedlý – Pavel Zahradník, *Mariánské, trojiční a další světecké sloupy a pilíře v okrese Náchod*, Praha 2002.

65/ Jan Brokof s dílnou, Gottfried Bösewetter, sloup se sochou Panny Marie – Madona Broumovská, Broumov, 1728, vrcholové sousoší. Převzato z:
<http://janflieger.wordpress.com/2012/11/08/mariansky-sloup-marian-column/>
Staženo dne 20. ledna 2013.

66/ Mistr Krumlovské Madony, Plzeňská Madona, 1384 (?), Národní galerie v Praze. Převzato z:
http://www.plzen.eu/Files/MestoPlzen/uzij_si_plzen/turisticka_nej/katedrala_sv_bartolomeje/36958_90216_madona_v_web_velka.jpg Staženo dne 20. ledna 2013.

67/ Kristian Widemann, Jan Milich, Martin Novák, morový sloup, 1681, 1714, Plzeň, celkový pohled. Převzato z:

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Plze%C5%88,_n%C3%A1m%C4%9Bst%C3%AD_Republiky,_morov%C3%BD_sloup.jpg Staženo dne 20. ledna 2013.

68/ Kristian Widemann, Jan Milich, Martin Novák, morový sloup, 1681, 1714, Plzeň, vrcholové sousoší. Převzato z: [http://katolicka-](http://katolicka-kultura.sweb.cz/marianske_sloupy_v_cechach_a_na_morave/marianske_sloupy_v_cechach_a_na_morave.html)

[kultura.sweb.cz/marianske_sloupy_v_cechach_a_na_morave/marianske_sloupy_v_cechach_a_na_morave.html](http://katolicka-kultura.sweb.cz/marianske_sloupy_v_cechach_a_na_morave/marianske_sloupy_v_cechach_a_na_morave.html) Staženo dne 20. ledna 2013.

69/ Neznámý autor, Madona ze Křtin, 1330-1340, hlavní oltář poutního chrámu Jména Panny Marie ve Křtinách. Převzato z: Vítězslav Štajnochr, *Panna Maria Divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii, mariánská ikonografie, mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000.

70/ Neznámý autor, socha Panny Marie Křtinské, 1710, Kroměříž, celkový pohled. Převzato z: Marek Perůtka (ed.), *Kroměříž. Historické město a jeho památky*, Kroměříž 2012.

71/ Neznámý autor, socha Panny Marie Křtinské, 1736, Brno - Zábřdovice, celkový pohled. Převzato z: <http://www.vilemwalter.cz/dsa/zid/obj2.htm> Staženo dne 20. ledna 2013.

72/ Neznámý autor, socha Panny Marie Křtinské, ?, Křtiny, celkový pohled. Foto: Archiv Národního památkového ústavu.

73/ Neznámý autor, Panna Marie Področovská, kolem roku 1380, hlavní oltář augustiniánského klášterního kostela Nanebevzetí Panny Marie v Dolním Ročově. Převzato z: <http://www.farnostlouny.com/index.php?id=34> Staženo dne 20. ledna 2013.

74/ Neznámý autor, sloup se sochou Panny Marie Področovské, 1713, Horní Ročov, vrcholové sousoší. Převzato z: <http://www.ceskem.cz/lounsko-a-zatecko/rocov/3084-barokni-piskovcova-socha-madony.html> Staženo dne 20. ledna 2013.

75/ Neznámý autor, socha Panny Marie Področovské v průčelí kostela, 1746-1750, Ročov, celkový pohled. Převzato z: <http://www.farnostlouny.com/index.php?id=34>
Staženo dne 20. ledna 2013.

76/ Neznámý autor, Panna Marie Hejnická, kolem roku 1380, hlavní oltář chrámu Navštívení Panny Marie v Hejnicích. Převzato z: Vítězslav Štajnochr, *Panna Maria Divotvůrkyně. Nauka o Panně Marii, mariánská ikonografie, mariánská poutní místa*, Uherské Hradiště 2000.

77/ Neznámý autor, socha Panny Marie Hejnické v průčelí chrámu, datace není známa, Hejnice, celkový pohled. Převzato z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Bazilika_Nav%C5%A1t%C3%ADven%C3%AD_Panny_Marie1.jpg Staženo dne 20. ledna 2013.

SUMMARY

The diploma thesis deals with copies of Baroque Marian Gothic sculptures from the 14th century. Finding sculptural monuments that were based on the Gothic originals. The work deals with the copied statues that were worshiped in both periods.

The first part is focused on theorizes chapter of historicism in Baroque sculpture. Research has shown that baroque drew mainly from ancient art, in the mysticism of gothic. Medieval sculpture became a destination for many pilgrims and their love function played a major role. Pilgrimages were a normal part of life for aristocratic families and ordinary people.

The second part of the thesis deals with the copied medieval sculpture and iconography. After much research describes seven erotic sculptures that were copied in the Baroque period. The number of copies varies depending on the meaning of the original. From an iconographic point of view it is a type of Madona and Piety. In one case, the gothic artwork is Assumpta.

The main part is an extensive catalog that follows the sculptural monuments of historical, sociological, stylistic and iconographic point of view. Information on individual sites is in varying degrees, depending on their importance in the locality. Most copied the statue was the Virgin Mary Holy Mountain. I found in the literature a total of twenty-six copies. The second most important statue is the Pieta Bohosudovská. Then it is a work purely local character.

The thesis is completed at the end of the list of sources and literature. They are followed by pictures. It is also located on the enclosed CD.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Pavla Jančíková
Katedra:	Katedra dějin umění
Vedoucí práce:	Mgr. Martin Pavlíček, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Barokní kopie mariánských soch ze 14. století
Název v angličtině:	Copy of the Baroque Marian statue from the 14th century
Anotace práce:	Práce se zabývá historismy v barokním sochařství a barokními kopiemi nejvýznamnějších mariánských soch ze 14. století. Hlavní částí je obsáhlý katalog zahrnující sochařské práce z celého území České republiky.
Klíčová slova:	barokní sochařství, Panna Marie, historismus, mariánské sloupy, České země
Anotace v angličtině:	The thesis deals with historicism in Baroque sculpture and copies of the most important Baroque Marian statues from the 14th century. The main part of the extensive catalog includes sculptures from around the Czech Republic.
Klíčová slova v angličtině:	Baroque sculpture, the Virgin Mary, historicism, Marian columns, Czech Lands
Přílohy vázané v práci:	obrazová příloha
Rozsah práce:	134 stran
Jazyk práce:	čeština